Dublat

VERS

REVISTA ASOCIAȚIEI "NICOLAE BĂLCESCU"

Anul 4 — No. 4. *1954* Octomvrie-Decemvrie

. . . nu pentru mine mă rog, nu pentru mine plâng,
ci pentru neamul al cărui ucenic și rob sânt . . .

Redacția: 3415 Elm St., EAST CHICAGO, INDIANA U. S. A.

VERS

ȘI PE PĂMÂNT PACE

REVISTA ASOCIAȚIEI "NICOLAE BĂLCESCU"

Anul 4.- 1954 Octomvrie-Decemvrie Nr.4.

MOȘ CRĂCIUN...

Mag bătrân de vremuri bune,
                    Moș Crăciune,
Răsărind din lumi de basme tu vii iar cu traista plină
De minuni, de daruri sfinte și de datină creștină...

Tu vii iar ca'n vremea bună de belșug și feerie
        Când te așteptam cu suflet de copil
Să atârni de streșini negre sclipitoare broderie
        Și de crengi s'anini flori albe ca'n April
Pomii arborau pe ramuri lungi cercei și coliere
Iar zăpada cădea dulce ca o blană de hermină,
Barba ta patriarhală albă flutura 'n vitrină,
   Ori la geam, în noaptea plină de himere...
Tu cu greu purtai în spate traista doldora de mere:
Toate merele de aur din povești mi le-aduceai...
Traista-ți revărsa în calea tinerescului alai
Jucării, păpuși, paiațe, dintr'o lume ideală,
Carnaval de feerie, fără patimi, fără ură,
Și alăturea de viața tumultoasă și brutală
Tu ne aduceai o altă viață, în miniatură!...

Fericite vremi de visuri, de iluzii și candoare,
Când puterea fantaziei biruia realitatea!
Pe-ale sufletului aripi n'apăsau chinuitoare
Desnădejdile vieței, grijile și vanitatea...

Sufletu-şi găsea credinţa bunei vremi de mai nainte,
Bunei vremi miraculoase ce zadarnic o rechem,
Când pe cerul nopţei sfinte,
Steaua strălucea de-asupra ieslelor din Bethleem...
Şi pe trepte de lumină înflorită'n noapte-aceea,
Scoborau ghirlănzi de îngeri,coruri dulci de serafimi,
C'au văzut atunci,păstorii,peste toata Galileia,
Nimbul orbitor de raze isvorând dih adâncimi!
Şi alături cu păstorii,împietrit de-aşa minune,
Cu smerenie privit-am şi cu sufletul uimit,
Cum venea călăuzită prin pustiuri şi pe dune,
Fără tihnă,caravana Regilor din Răsărit...

Iată-i încărcaţi cu daruri:aur,smirnă şi tămâie,
Scoborând de pe cămile cu regescul lor avut,
Cei trei Magi ce'ngenunchiară,lângă iesle stând să mâie,
Unde surâdea sub-raze Dumnezeu cel nou născut!

Moş Crăciune,Moş Crăciune,nu mai eşti ca altă-dată!
Ori eşti tot ca altă-dată şi eu,poate m'am schimbat...
S'au dus vremurile bune şi povestea minunată;
Azi zadarnic vii la mine,când mi-e sufletul blazat!

Sfărâmată-i feeria vremilor patriarhale;
Astăzi nu mă mai încântă vraja ta de moş sărac...
In zadar mai vii cu traista şi cu darurile tale,
Moş Craciune,pentru mine nu mai ai nimic în sac!

Mircea Dem. RĂDULESCU

***

xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx

COLABORATORILOR, SPRIJINITORILOR ŞI CITITORILOR REVISTEI " V E R S",LE DORIM SĂRBĂTORI VESELE! ŞI UN AN NOU FERICIT !

xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx

BACOVIA

Îndrăznesc,cetitorule,să te îmbiu din pragul acestei cărţi,(*) în câteva cuvinte de prisos,arătându-ţi pe poet şi versul care îl cinstim.

Zeci de ani,nenorocul a fâlfâit deasupra soartei lui ca un corb-o vieaţă întreagă a purtat sfiiciunea căprioarei,şi ochii lui sunt la fel de adânci.In loc de date biografice aflá că zâmbetul îi e cu adevăr trist - sensibilitatea l-a apropiat de acele mari înţelegri din care se desprind cântecele de tăcere şi de veşnicie.Bacovia e blând,timid,tăcut,plăpând - lipsit de ambiţii sau vanităţi - învins înainte de a intra în viaţă,şi pentru toate acestea făuritorul unor mari frumuseţi a căror nemurire o cred boală fără leac,izbândă prea târzie.

Nu îl cunoşti fiindcă fuge de lume - dar numai astfel a fost în stare să îşi descânte sufletul şi să îmbine cu neîntrecută vrajă cuvintele.E sincer.E sobru.Din monotonia unui cuvânt repetat îngână,inventează o cadenţă ca a stropilor de ploaie.Ştim că Bacovia desena - nimeni nu l-a văzut desenele - ştim că Bacovia îşi cânta poeziile,nimeni nu l-a auzit cântând.Dar din aceea versurile lui păstrează putere evocatoare,viziuni fantastice şi melodii îngereşti. Vei găsi în paginile volumului lumini din altă lume şi vei rămâne fermecat cum din alăturarea unor sărmane vorbe se instrunează bogat melodiile.Acesta e talentul în flacără sfântă.Nu te mira că e prea trist Bacovia - nu poate să fie altfel - la ce am aduce vină fiorului de groază din povestirile lui Edgar Allan Poë,plânsului clar de lună din nopţile lui Chopin,patimei nelegiuite din Baudelaire, sau am mustra zăpada că e prea albă,trandafirul însângerat şi furtuna cu mireasma de cremene.Versul lui Bacovia nu poate fi decât răsfrângere,cum îl răsună acea vioară nevăzută a eului lui.Uneori ai zice că e romantismul unui vals vechiu pe clavecin,alte dăţi crezi că îl desprinzi din harfa vântului,din cavalul ploaiei,câteodată ţi se pare la fel cu clopotul jelind de peste văi,sau cu lacul ce îşi răscoleşte mâl şi smaralde,clocotiri domoale şi grave.La fel cântă isonul îngerilor şi sfâşie sub întuneric de toamnă tânguirea corerilor - dacă adânceşti sunetul ai să simţi însă că e numai versul lui Bacovia - dar că se înfrăţeşte cu foşnetul porumbului - şi cu vuetul oraşului în amurg,cu promoroaca şi cu flamura de doliu, cu dorul de trecut,cu doina ciobanilor,cu greerul toamnei,cu blânda clipire a stelelor,şi cu acea dulce ostenire care poate este senina intrare în moarte.Bacovia,osebit de toţi poeţii noştri de azi şi de altădată,e singurul purtător al acestor turburătoare taine.Scrisul lui e atât de desnădăjduit,că ajunge a fi astfel altora alinare,In slujba dumnezeiască a poeziei curate,întrece amărăciunea durerilor,făurind acorduri pentru plâns şi orgă.

*

Poezia lui Bacovia nu are meşteşug - atâta e de simplă - şi nu poate fi nici întrecută, nici imitată. In surdină, cu moliciuni de catifea, cu neguri, ploaie, ninsoare sau patredă arşiţă - cu mizeria târgului provincial în care a irosit, şi cu splendoarea palatelor din vis, din parcuri cu năluci de statui - e numai a lui Bacovia. Din frumuseţile suferinţei, ca un lujer de crin pe pieptul unei copile moarte simbolizând trambiţa învierii, aceeaşi, totdeauna aceeaşi poezie, poate fiindca în eternitate una singură e poezia, va jeli şi pe sub ferestre întunecoate şi în vârtejul balurilor şi în vârtejul frunzelor, şi va înflori din nou în cimitirele unde groparii, răscolind oseminte, sădesc trandafiri.

*

Toate acestea, cetitorule, le vei afla nesfârşit în versurile lui, iar poarta cărţii (cum ziceau cei vechi precuvântărilor) nu poate nici să ţi le arate mai mult, nici să te mai zăbovească la intrarea şi apropierea paginelor inspirate. Trebue însă a mai însemna înainte pricinile pentru care poeziile lui Bacovia, deşi iubite aleşilor, nu au avut parte de consacrări. Intâiul volum a apărut în preziua războiului, când mai nimeni nu avea răgaz să-l cetească, aşa încat toptanul cărţilor s'a prefăcut în maculatură, iar penultimul manuscris a fost încredinţat unei edituri care, în ajunul apariţiei poeziilor, a dat faliment, risipind în ciudată pierzanie toate exemplarele, fără a fi împărţit măcar câteva vitrinelor de librărie şi recenziilor de literatură. Să mai pomenesc stângaci tipăriri în fascicole obscure risipite de admiratori entuziaşti în colţuri de provincie? Abia acum în a doua cumpănă a vieţii, socotim că graţie direcţiei Fundaţiei Regale, Bacovia îşi capătă cartea cu care e menit să stea la loc de cinste - la sufletul celor ce iubesc poezia mai mult decât în biblioteca lor. Bacovia a început a fi al poeţilor înainte de a fi al marelui public. Acesta e un semn netăgăduit pentru adevărul artei - şi darul cu care se înfăţişează la chemarea renăscândă.

*

Aş vrea să adaug un sfat asupra felului cum trebuesc să fie cetite versurile, precum o muzică poartă în afara notelor indicaţiuni de măsură. Versul lui Bacovia nu îngăduie să fie declamat - se cântă el singur cât trebue să cânte. Versul lui Bacovia trebue spus -- cât mai în reculegere - pentru ca mahnirea lină să nu îşi aibe turburare, altfel adevăratul înţeles s'ar închide, ca acele flori ce nu se lasă a fi apropiate. Versul lui Bacovia nu e teatral, nu poate fi trâmbiţat mulţimilor în arenă, ci cotropeşte pe cel ce ceteşte singur, şi cel mult poate fi citit unui singur alt suflet. Mai mult nu trebuie nici pentru poezie, nici pentru adevăratul poet. Atunci însă uimitor, peste toate cele amintite, se va întrece frumuseţea, în descoperirea ei, cu lăuntrice nemărginiri.

Adrian MANIU

Prefaţa la volumul " P O E S I I " Editura Fundaţiilor Regale, Bucureşti 1934.

G. BACOVIA

LACUSTRĂ

De-atâtea nopţi aud plouând,
Aud materia plângând...
Sunt singur, şi mă duce-un gând
Spre locuinţele lacustre.

Şi par'că dorm pe scânduri ude,
In spate mă izbeşte un val,
Tresar prin somn, şi mi se pare
Că n'am tras podul dela mal.

Un gol istoric se întinde,
Pe-aceleaşi vremuri mă găsesc...
Şi simt cum de atâta ploaie
Piloţii grei se prăbuşesc.

De-atâtea nopţi aud plouând,
Tot tresărind, tot aşteptând...
Sunt singur, şi mă duce-un gând
Spre locuinţele lacustre...

***

TABLOU DE IARNĂ

Ninge grozav pe câmp la abator
Şi sânge cald se scurge pe canal,
Plină-i zăpada de sânge animal
Şi ninge mereu pe un trist patinor...

E albul aprins de sânge'nchegat
Şi corbii se plimbă prin sânge... şi sug;
Dar ceasu-i târziu... în zări corbii fug,
Pe câmp la abator s'a înoptat.

Ninge mereu în zarea'noptată...
Şi-acum când geamuri triste se aprind,
Spre abator vin lupii licărind.
- Iubito, sunt eu la uşa îngheţată...

****

DECEMBRE

Te uită cum ninge Decembre,
Spre geamuri,iubito,priveşte,
Mai spune s'aducă jăratec
Şi focul s'aud cum trosneşte.

Şi mână fotoliul spre sobă,
La horn să ascult vijelia,
Sau zilele mele - tot una
Aşi vrea să le'nvăţ simfonia.

Mai spune s'aducă şi ceaiul,
Şi vino şi tu mai aproape,
Ceteşte-mi ceva de la poluri,
Şi ningă...zapada ne'ngroape.

Ce cald e aicea la tine,
Şi toate din casă mi-s sfinte,
Te uită cum ninge Decembre...
Nu râde...ceteşte 'nainte.

E ziuă şi ce întuneric...
Mai spune s'aducă şi lampa,
Te uită zăpada-i cât gardul
Şi-a prins promoroacă şi clampa.

Eu nu mă mai duc azi acasă,
Potop e 'napoi şi 'nainte,
Te uită cum ninge Decembre...
Nu râde...ceteşte 'nainte.

***

G R I

Plâns de cobe pe la geamuri se opri,
Şi pe lume plumb de iarnă s'a lăsat.
"I-auzi corbii",mi-am zis singur...şi-am oftat,
Iar în zarea grea de plumb
Ninge g r i.

Ca şi zarea, gândul meu se înnegri,
Şi de lume tot mai singur,mai barbar,
Trist, c'o pană mătur vatra, solitar,
Iar în zarea grea de plumb
Ninge g r i.

***

PLUMB DE IARNĂ

Iarna,de-o vreme, mă duce regretul
Prin crânguri,pe margini de linii ferate,
Trec singur spre seară pe ape 'ngheţate
Când fâlfâe pe lume violetul.

Paloarea,mutismul minează-al meu piept
Pe satele ninse crai-nou când apare,
Trec singur pe poduri de fier solitare
Şi-aştept în zăpadă...dar ce mai aştept?

Hau...hau...depărtat sub stele 'ngheţate...
In noaptea grozavă la cine voi bate?...
O vis... o libertate...
Hau...hau...depărtat sub stele 'ngheţate...

***

S I N G U R

Potop cad stele albe de cristal
Şi ninge 'n noaptea plină de păcate;
La vatră 'n para ce abia mai bate
Azi a murit chiar visul meu final.

Şi ninge 'n miezul nopţii glacial,
Şi tu iar tremuri,suflet singuratec;
Pe vatră 'n para slabă,în jeratec,
Incet cad lacrimi roze,de cristal.

****

AMURG DE IARNĂ

Amurg de iarnă,sumbru,de metal,
Câmpia albă - un imens rotund,
Vâslind,un corb tăcut vine din fund,
Tăind orizontul,diametral.

Copacii rari şi ninşi par de cristal.
Chemări de dispariţie mă sorb,
Pe când tăcut se 'ntoarce-acelaşi corb,
Tăind orizontul, diametral.

****

MARȘ FUNEBRU

Ningea bogat, și trist ningea, era tarziu
Când m'a oprit, în drum, la geam clavirul;
Și-am plâns la geam, și m'a cuprins delirul
Amar, prin noapte vântul fluera pustiu.

Un larg și gol salon vedeam prin draperii,
Iar la clavir o brună despletită
Cânta purtând o mantie cernită
Și trist cânta, gemând între făclii,

Lugubrul marș al lui Chopin
Il repeta cu nebunie...
Și 'n geam suna funebra melodie,
Iar vântul fluera ca țipătul de tren.

Apoi veni și-o blondă în salon
Și-aproape goală prinse, adormită,
De pe clavir, o scripcă înnegrită
Și urmări, pierdută, marșul monoton.

Inaltă, despletită, albă ca de var,
Mi se părea Ofelia nebună...
Și lung gemea arcușu-acum pe strună
Ingrozitorul marș lugubru, funerar.

Cântau amar, era delir,
Plângea clavirul trist și violina,
Făcliile își tremurau lumina,
Clavirul catafalc părea, și nu clavir.

Târziu, murea clavirul lung gemând,
Luptau făcliile în agonie...
Și 'ncet se 'ntinse o noapte de vecie
Și 'n urmă, greu, un corp am auzit căzând.

De-atunci îmi pare lumea și mai tristă,
Vieața-i melodie funerară...
Și nu mai uit nebuna lăutară
Și transfigurata, trista claviristă.

****

DESPRE POESIA LUI BACOVIA
DE
NICOLAE NOVAC

Din întreaga lirică română, George Bacovia rămâne, fără doar și poate, figura cea mai stranie.

N'a scris mult. Ba dimpotrivă, extrem de puțin. Totuși, opera lui, joacă un rol mare în evoluția liricii și culturii românești. Pentrucă este unică.

Vocabularul lui Bacovia, este, în general, sărac. Sărac în sensul că el, spre deosebire de Arghezi sau Aron Cotruș, nu creiază cuvinte. El ia din limbă însă, cuvinte uzuale, de cele mai multe ori lipsite de orice rezonanță poetică, dar cari, in versul lui, sunt atât de melodioase. Pe Bacovia, pare însă să nu-l intereseze câtuși de puțin lexicul El este obsedat de imagine. Și din acest punct de vedere, Bacovia rămâne neîntrecut. Cu cuvinte puține, el creiază imagini, noui, puternice, sguduitoare. Bacovia, de multe ori neglijează ritmul, neglijează rima, urmărind imaginea pe care o vrea cât mai clară, cât mai plastică. Și interesant, cu acelaș cuvânt, el reușește să creeze imagini diferite. Numai schimbându-i locul în versuri cu acelaș conținut. Specifică, din acest punct de vedere, este poesia :"Plumb".

Dormeau adânc sicriele de plumb
Și flori de plumb și funerar vestmânt,
Stam singur în cavou...și era vânt...
Și scârțiau coroanele de plumb.

Dormea întors amorul meu de plumb
Pe flori de plumb, și-am început să-l strig,
Stam singur lângă mort...și era frig...
Și-i atârnau aripele de plumb.

Insistența cu care Bacovia repeta unele cuvinte și așezarea lor în balanța versului, nu este o simplă întâmplare. Și pentru acest motiv, noi nu împărtășim părerea lui Adrian Maniu, când spune că "Poezia lui Bacovia nu are meșteșug - atât e de simplă..."

Că poesia lui Bacovia ni se pare extrem de simplă, este adevărat. Dar, poate, tocmai în acest aspect simplist al poeziei, stă ascunsă ar ta, marea artă a lui Bacovia. Poezia lui este gândită, calculată. Baco- via este unul dintre cei mai mari meșteșugari ai liricei românești. La el fiecare cuvânt este judecat și pus acolo, tocmai acolo unde trebuia pus, pentru a da echilibru unui vers, care, după cum am spus, nu respectă întotdeauna metrica, nici forma clasică a poeziei, ci urmărește, repetat, voit, insistent; imaginea și numai imaginea. Uneori Bacovia este obsedat de melodia versului și ecoul ei. Aci, melodia și ecoul, vin să întărească imaginea, pentru a stârni sentimentul. Impresiile vizuale și auditive, sunt parcă matematic calculate de poet, în așa fel încât ele redau perfect sentimentul care-l stăpânea pe poet în momentul creației. Și afirmația lui Adrian Maniu, că Bacovia își cânta poeziile, nu vine decât să ne întărească convingerea că Bacovia

își meșteșugărea cu minuțiozitate poeziile...

Bacovia ar putea fi considerat cântarețul exclusiv a două anotimpuri: Iarna și Toamna. Din cele 54 de bucăți ce alcătuesc volumul de "Poesii" apărut în Editura Fundațiilor Regale (București 1934), în 11 întalnim Iarna și în 19 Toamna. In celelalte 24, temele variază.

*

Poezia lui Bacovia începe acolo unde sfârșește bucuria. Tristă, înfiorător de tristă și dezolantă, poezia lui Bacovia ascunde totuși nebănuite frumuseți artistice, neegalate încă în lirica românească. Neîntrecut maestru al metaforei și imaginei, Bacovia a realizat, cu un vocabular sărac, un orizont poetic de uriașe dimensiuni. Poeziile lui sunt în general scurte: două, trei sau patru strofe. In intreg volumul nu întâlnim decat 3 poezii de cate 5 strofe (Belșug, Panorama și Nervi de toamnă); una singură de 6 strofe (Decembre); și una de 8 strofe (Marș funebru). Deasemeni, Bacovia utilizează, în general, un vers scurt...

Din tot ceea ce a realizat el, ne vine să credem ca Bacovia a considerat poezia, un giuvaer, care, cu cât e mai mic, mai cizelat, cu atât este mai prețios. Și, un lucru este cert, Bacovia a avut un adevărat cult al poeziei. Al acelei poezii care să spună mult, în cât mai puține cuvinte și într'o formă cât mai adecvată sentimentului trăit și care trebuia stârnit în cititor. Fiecare poezie a lui Bacovia este un tot. Nici un adaos și nici o schimbare, nici măcar în ceea ce privește punctuația, nu mai este posibil. Fiecare cuvânt, fiecare virgulă, fiecare punct, este pus acolo unde trebue. Totul este realizat într'o tehnică strict bacoviană și nu admite nicio altă modificare. Niciuna din poeziile lui Bacovia nu-ți lasă, după lectură, regretul că s'a sfârșit prea repede, sau impresia că poetul ar mai fi putut adăuga una sau două strofe, pentru întregire. Căci el spune în 8 sau 12 versuri, tot ceea ce trebuia să spună, fără goluri și fără așteptări sau trimiteri în inchipuire pentru o complectare a sentimentului.

Este adevărat că Bacovia a scris puțin. Extrem de puțin. Și tot adevărat este că nu tot ceea ce a scris el, va rămâne. Sunt bucăți, care cu vremea, vor fi uitate. Bucăți în care tehnica lui Bacovia nu depășește comunul. Dar sunt, iarăși, bucăți ce nu pot să lipsească dintr'o antologie a liricei românești. Pentrucă ele sunt unice. Pentrucă ele, în orizontul poetic românesc, ocupă un loc bine stabilit. Pentrucă ele au adus ceva nou, atât din punctul de vedere al concepției, cât și al realizării artistice: f e n o m e n u l B a c o v i a. Spunem "fenomen" și nu "curent". Pentrucă Bacovia, cu toate încercările ce s'au făcut, n'a putut fi nici egalat și nici atins cel puțin. El a rămas unic. Bacovia n'a avut discipoli. N'a făcut școală, așa cum au făcut alți poeți ai generației sale. Dar a influențat, este drept, elemente mai tinere care și-au găsit în durerile lui demiurgice, un liman, o oază în deșertul torid al chinurilor lor metafizice. Bacovia n'a fost un psihopat. Suferințele lui nu pot fi explicate pe baza psihoanalizei freudiene. Bacovia și-a purtat, omenește, crucea unui destin care a fost al său și numai al său și care n'a avut nimic comun cu sentimentele refulate sau cu neîmplinirile psihologice. Căci Bacovia n'a râvnit niciodată, nici măcar în intimitatea gândului său la cununa de lauri a gloriei trecătoare. El este cel mai modest, - am putea spune chiar, revoltător de modest, - rapsod român. De o smerenie samariteană, Bacovia a trecut prin lume, cântând psalmii durerilor omenești. Veșnicii psalmi, ai veșnicelor dureri.

BACOVIA:

AMURG DE TOAMNĂ

Amurg de toamnă pustiu, de humă,
Pe câmp sinistre șopate trec pe vânt,
Departe plopii s'apleacă la pământ
In larg balans lenevos, de guma.

Pustiu adânc...și'ncepe a 'nopta,
Și-aud gemând amorul meu defunct,
Ascult atent privind un singur punct
Și gem și plâng și râd în ha, în ha.

***

ÎN GRĂDINĂ

Scârție toamna din crengi ostenite
Pe garduri bătrâne, pe streșini de lemn
Și frunzele cad ca un sinistru semn
In liniștea grădinii adormite.

O palidă fată cu gesturi grăbite,
Așteaptă noul amor...
Pe când discordat și înfiorător,
Scârție toamna din crengi ostenite.

***

AMURG VIOLET

Amurg de toamnă violet...
Doi plopi, în fund, apar în siluete:
Apostoli în odăjdii violete...
Orașul tot e violet.

Amurg de toamnă violet...
Pe drum e o lume leneșă, cochetă,
Mulțimea toată pare violetă...
Orașul tot e violet.

Amurg de toamnă violet...
Din turn, pe câmp, văd voevozi cu plete,
Străbunii trec în pâlcuri violete...
Orașul tot e violet...

***

NERVI DE TOAMNĂ

La toamnă, când frunza va îngălbeni,
Când pentru ftizici nu se știe ce noi surprize vor veni,
Alcoolizat,bătut de ploi cum n'am mai fost cândva,
Târziu,în geamul tău,încet,cu o monedă voi suna.

Şi'n toamna asta udă,mai putredă ca cele ce s'au dus,
Când vântul va boci,din nou,la cei de jos,la cei de sus,
La geamul tău,în spaima nopții,ca un prelung final,
Voi repeta că anii trec,mereu,mai greu,și mai brutal.

Va bate ploaia și târziu,la geamul tău voi plânge'ncet...
Va rătăci alcoolizat,apoi,în noapte,un schelet,
Nimic tu nu vei auzi din câte voi avea de spus,
In toamna asta udă,mai putredă ca cele ce s'au dus.

***

NOTE DE TOAMNĂ

Toamna 'n gradină și-acordă vioara,
Strada-i pustie...
Orașul e plin de hambare,
De pânea cea nouă dudue moara.

O frunză s'a lăsat pe-o mână'ntinsă care cere...

Orașul gol,
Cetate depărtată,
Frunzișul smuls...
De firele electrice,paralizată,
Ca un simbol,
O pasăre cade'n oraș,ca o tristeță mai mult.

Şi înserează...și e tăcere...

Şi gândul s'afundă,pierdut vâslaș,
Pe-al vremurilor mers
Şi jalea de-a nu mai putea face un vers...

Sunt cel mai trist din acest oraș.

***

TOAMNĂ

Răsună din margini de târg
Un bangăt puternic de armă;
E toamnă...metalic s'aud
Gorniștii,în fund la cazarmă.

S'aude și-un clopot de școală,
E vânt,și-i pustiu,dimineață;
Hârtii și cu frunze,de-avalma,
Fac roată 'n varteje,pe-o piață.

Se uită în zări catedrala,
Cu turnu-i sever și trufaș;
Grădina orașului plânge,
Şi-aruncă frunzișu 'n oraș.

Şi vine,ca'n vremi de demult,
Din margini,un buciumul de-alarmă;
E toamnă...metalic s'aud
Gorniștii,în fund la cazarmă.

***

PLUMB DE TOAMNĂ

De-acum,tușind,a murit o fată,
Un palid visător s'a împușcat;
E toamnă,acum s'a înoptat...
- Tu ce mai faci,iubita mea uitată?

Intr'o grădină publică,tăcută,
Pe un nebun l'am auzit răcnind,
Iar frunzele cu droaia se desprind;
E vânt și-orice speranță e pierdută.

Prin târgu'nvăluit de sărăcie
Am întâlnit un popă,un soldat;
De-acum pe cărți voi adormi uitat,
Pierdut într'o provincie pustie.

De-acum,au și pornit prin lumea eronată
Ecouri de revoltă și de jale:
Tot mai cetești probleme sociale...
Sau ce mai scrii,iubita mea uitată?

***

VALS DE TOAMNĂ

La geamuri,toamna cântă funerar
Un vals îndoliat,şi monoton...
- Hai să valsăm,iubito,prin salon,
După al toamnei bocet mortuar.

Auzi,cum muzica răsună clar,
In parcul falnic,antic şi solemn,
Din instrumente jalnice,de lemn,
La geamuri,toamna cântă funerar.

Acum,suspină valsul,şi mai rar,
O,lasă-mă acum să te cuprind...
- Hai să valsam,iubito,hohotind,
După al toamnei bocet mortuar.

***

NERVI DE TOAMNĂ

- Adio, pică frunza
Şi-i galbenă ca tine,
Rămâi, şi nu mai plânge,
Şi uită-mă pe mine.

Şi ea porni,
Şi s'a pierdut în zare,
Iar eu în golul toamnei
Chemam în aiurare...

- Mai stai de mă alintă
Cu mâna ta cea mică,
Şi spune-mi de ce-i toamnă
Şi frunza de ce pică...?

***

E G O

Tot mai tăcut, şi singur
In lumea mea pustie
Şi tot mai mult m'apasă
O grea mizantropie.

Din tot ce sciu, iubito,
Reiese-atât de bine
Aceiaşi nepăsare
De oamnei, şi de tine.

*****
***
*

IONEL TEODOREANU
SAU PLECAREA ÎN MARILE ZĂPEZI

DE

VASILE POSTEUCĂ

Reiau câteva gânduri,de mult întrerupte.Mi le prilejuise o scrisoare din ţară,pusă la îndemână de un prieten:o doamnă binecunoscută în lumea literară a Bucureştiului,un suflet trăind din nostalgia lui ieri,din visul lui mâne,rămas doar cu dorul după dorul de-altă dată.Scrie despre amaruri:ocupaţie,Foame,lipsuri,Revoltă împotriva unei barbare încălcări.Apoi o oprire 'n stil.Un gest care pare vizibil de aici peste depărtări,simplu,reţinut,majestuos.O frază sguduitoare:Ionel Teodoreanu a fost găsit mort în zăpadă,lângă o ladă cu gunoaie şi resturi de alimente.Apoi,încheierea urcată'n destin : "desigur o soluţie în faţa vieţii care nu-şi mai merită numele. O plecare în marile zăpezi..." Citesc şi răscitesc şi nu-mi vine a crede că dinamita acelei splendide fiinţe care a fost creatorul Medelenilor,cel mai autentic şi dăruit maestru al metaforei româneşti s'a scrumit,că trupul ce sta gata să urmeze salturile îndrăsneţe ale imaginaţiei lui fierbinţi până la incandescenţă s'a desfermecat de lumină şi taină.In ţară a fost o iarnă grea,cum n'a mai fost de-un veac.Cu lupi la mahalale,cu foame,cu circulaţia oprită cu săptămânile,cu mii de morţi neîngropaţi,ţinuţi în zăpadă săptămâni de zile.Peste tristeţea şi robia neamului ca un blestem.Peste lipsurile materiale,ca un semn apocaliptic.

Mintea chinuită,îl urmăreşte pe Ionel Teodoreanu în arena aceea de doliu şi scrâşnire,de moarte.El favoritul muzelor şi gloriei de altădată,ajuns condamnat tăcerii,epurat.Va fi trăit modest din avocatură,subnutrit,culegând firimituri de procese,el care altădată strălucea de spirit,vervă,curaj,dragoste.Prea mândru ca să cească, prea luminat interior ca să îngenunche şi să pună sub obrocul comunist vedeniile lui Ilie Pânişoară,ca şi semeţiile româneşti ale lui Coca Duduş,marele ieşan va fi ieşit să înfrunte viforele pentru a alina o foame ce capătă o semnificaţie nouă sub călcâiul sălbatec al cotropitorului,O foame cu semnificaţie de cruce şi de pahar pe care Dumnezeu nu-l trece din faţa omului.Un gest de căutare.Umilitor dar aureolat de măreţia chinului uman.De splendida mizerie şi nimicnicie a acestei vieţi.Şi apele inimii se vor fi retras.Şi nu va fi fost nimeni să-l ridice.Va fi auzit,tot mai departe,sunetele clopoţeilor în amintiri.In dorul vieţii.Agale,nămeţii îi vor fi acoperit pieptul,şi fruntea şi ochii.Sau poate o "accidentare" oficială. Era prea incomodă tăcerea încăpăţinată a acestui titan al literaturii româneşti.Oricum.Ionel Teodoreanu a plecat.După primul leşin, se va fi ridicat din nou,din apele adânci ale subconştientului şi va fi băut încăodată licoarea aerului rece,va fi topit în palme şi pe frunte,fulgi mari ca petalele zarzărilor din fereastra moldovenească a Olguţei,şi va fi adunat în ochi câteva imagini scumpe,vorbind cu vântul de departe,recitând câteva versuri din Lesnea,cu Isus,răstignit pe cele patru braţe ale crucii cosmice,cu palmele picurând şi azi,cu ochii buni.Va fi plecat încet,închipuindu-şi muzica din so-

nata Lunii şi o imensa ninsoare peste tot pământul,din locul lui
până'n Siberiile ruseşti,sub care sufletele pleacă'n pohod înspre
propria dimensiune,spre centrul fiinţei pure,spre Dumnezeu.Un des
tin tragic.Sub regimul celei mai negre terori,jefuit şi sugrumat,
neamul moare strivit.Dar Ionel Teodoreanu,va fi iertat călăilor şi
vânzătorilor.El care aprinsese,cu Moş Ilie,felinarele la Prăvale-
Baba,ştia uliţele acestei plecări.Unul câte unul,felinarele s'au
iscat din fulgi,s'au mărit.Au făcut alee spre zarea cealaltă,care
pentru cel ce ştie,este numai cât colea.Ca'n Fundacul Varlamului.
Ionel Teodoreanu a murit cutremurător de omeneşte...In albul de
floare al zăpezii.Timpul care nu i-a putut ierta,cochetăriile cu e-
ternitatea,şi oamenii cari l-au ucis,cu formule de stradă,cu for-
mule care nu ţin,îşi vor primi răsplata prin cara ce se degajă pe
marginea acestei morţi.Zăpezile plecărilor teodoreneşti nu trebu-
iesc pătate acum cu întunerecul revoltei,cu nisipul acuzaţiilor .
Să rămânem aşa:credincioşi tăcerii din care vorbeşte el,lumii.Sub
regimul care ucide'n beciuri,marii meşteşugari ai azurului,găsesc
soluţii mândre,pentru a se sustrage tiraniei.Dragoş Protopopescu
şi-a împlinit destinul de tigru.S'a retras la mansardă şi s'a sfâ
şiat cu gloanţe.El intrase în carma violentă a neamului şi ieşi--
rea din Iarmarocul Metehnelor i-a cerut o soluţie tare.Ionel Teo-
doreanu însă,şi-a continuat şi'n moarte jocul de-a metafora.A ple
cat în marile zăpezi,lăsând sentimentul unui alb imaculat,taina
pură a despărţirii în primăvară şi vis.Zăpezile...
Nu există carceră din care sufletul liber să nu poată evada.Şi
faţă de refugiul politic,plecarea în zăpezi a scriitorilor pare
mai frumoasă...
Văd această plecare.Fruntea largă a lui Ionel Teodoreanu,largă
cât cerul întregii Moldove;frunte pe care ninge mereu.Şi aud plân
sul celor ce l-au iubit:"huieşte moldova"de lacrimi aş zice ca să-l
parafrazez.Ninge...Sub zăpezi,intră în panteonul literelor romă-
neşti în racla cioplită în aurul celei mai negre sărăcii,însoţit
numai de puţini.Asta pentrucă cei mulţi îl poartă'n inimi şi-l vor
al lor.Şi cei mulţi n'au acum drepturi.Precum n'au nici cei puţi-
ni cari luptă pentru alte zori.
Mă trezesc din aceste ninsori funerare şi mă întreb iară de ţa
ră,de amarul celor de-acolo.Cei mai iluştri scriitori ne mor în
zăpadă,căzuţi de foame,neajutaţi,accidentaţi.Cumplit calvar pentru
neamul întreg.

*

Cu Ionel Teodoreanu fruntea Moldovei s'a botezat glorios aurul
celui mai curat vis.Şi-a împletit cunună de metaforă vie,realizând
sinteza între realitate şi ideal.Cu el neamul nostru adună sub bol-
ta unei frunţi,în ceahlăul unui nume,generaţii întregi de strădа-
nie,geniul înaintaşilor,dorul celor viitori,măduva hrănitoare a
unui mileniu de simţire curată şi gândire îndrăzneaţă şi superbă.
Despre avocatul Ionel Teodoreanu,vor vorbi desigur alţii. Mai
acasă în domeniu.E de-ajuns să amintesc că pledoariile sale,erau
splendide buchete litarare,risipe nobile din florăria unei minţi
vii ca apele Bistriţei în toance.Pledoarii?Bătăi aprige cu metafo
rele spiritului,pentru o dreptate înşelătoare ca fata morgana.Sue-
te literare.Rare ocazii de destindere,în care acuzaţii şi acuzato-

rii,se trezeau pe alt plan,puţin în afară de timp,reumanizaţi,ier-
tând,acceptând supliciile sentinţelor.A pledat şi procese de stân-
ga.Nu pentru a deveni manifest pe un drum politic.Ci pentru a-şi
exercita verbul,pnetru a intra în marea cursă a contradicţiilor ,
pentru a cunoaşte dialectica părţii opuse,pentru a descoperi taine
le tuturor psihologiilor umane.Convingerile lui intime vor fi fost
cele din Crăciunul dela Silvestri,unde a apărut tânăr,ezitant dar
profetic,un stegar al generaţiei lui şi a noastră.Şi desigur în Co-
ca Duduş,de tinereţea căruia a huit Moldova şi pe care el l-a în-
soţit în toate sbaterile de destin ale anilor 1930-1945.Prezent în
revoluţia din 1941,el purta pe umeri umilinţele retragerii din Ba-
sarabia,încălcarea sălbatecă a vetrei străbune de către hoardele
stepei.Ne mai înţelegând haosul ce începuse să întunece faţa lumii,
el s'a gândit năstruşnic la o oprire a inimii neamului.O oprire de
o clipă,în reculegere,ca să se cuminece din nou cu absolutul şi a-
devărul.Şi apoi să-i dea drumul din nou.Pentru a lua iar viaţa în
piept:trecerea năvalnică a Prutului.Măsurarea credinţei şi jertfel-
niciei româneşti cu imensitatea şi barbaria stepelor.Cu aceasta se
închega o viziune de dincolo de scrisul ca atare şi de metaforă...
Moldova îşi sfarmă fruntea visului de stâncile Uralilor.Sentinela
dela pragul de răsărit al Europei,se adância în noapte şi'n apoca-
lips.După 1945,Ionel Teodoreanu avocatul va fi apărat la bare aevea
şi imaginare pe toţi Coca-Duduşii cruciatei noastre antibolşevice.
Şi-şi va fi apărat,în faţa unui juriu mai valabil,al istoriei,eroii
propriilor creaţii,neamul.   De aceea,bolşevicii şi unelte-
le lor nu l-au uitat şi iertat.L-au împins în foame şi'n frig. In
desnădejdea omului care rugând cerul să-i înlăture paharul, poate
face gesturi adânc umane,de umilinţă şi ruşine.L-au împins în ză-
padă,ca să scormonească gunoaiele pentru a găsi o coajă de mălai ,
un cartof îngheţat.Şi zăpezile au anesteziat lutul care cerea. Au
sunat clopoţei mulţi şi au descântat inima,până au oprit-o. Ca s'o
pornească în altă zare,fără capăt.
Ionel Teodoreanu,avocatul şi romancierul,poetul metaforei,a mu-
rit de foame.Pentru a ispaşi?Se poate.Toţi avem de plătit ceva.Dar
desigur pentru a se cumineca în destinul generaţiei lui.In 1938, a
avut un moment de slăbiciune apăsătoare.A ezitat să pledeze într'un
proces care era al Moldovei visătoare,al lui Coca-Duduş,al Iaşului
naţionalist.Deşi moarte nu era pentru el.Voia să mai traiască.- Să
vadă cum se va opri inima neamului,ca să bată apoi din nou:Ţânoă-
beştii.Şi vâltorile s'au ridicat mereu mai avane.Motivele temerii
de altădată au devenit ridicole.A venit o răspântie în care regele
metaforei a trebuit să primească crucea.Şi a primit-o.Violent. Nu
s'a mai dus la monstrul Sadoveanu ca să cerşească,să uzeze de-o
prietenie veche,de-o admiraţie reciprocă.Ci a primit foamea.Ceeace
altădată ar fi fost o strivire,a fost acum o violenţă în timp.Moar
tea prin foame.

*

L-am auzit pe Ionel Teodoreanu conferenţiind numai de două ori.
La Cernăuţi.Odată a povestit cum "a ucis-o pe Olguţa".Şi a doua oa
ră a vorbit patetic,uzând metafora la maxim,despre minciună.Pornind
dela minciuna comună,interesată,vinovată şi trecând prin minciuna
juridică,bovarică,vânătorească,necesară,el deschidea cărarea visu-
lui cu minciuna poetică,al cărei adevar îl statua,în care voia să-

şi aşeze cortul de scriitor şi de om. Un exemplu splendid: un copil
nărăvit la vis, vede luna'n oglinda noptatecă a pârâului şi alergă,
acasă, să-i spuie mamei, minunea trăită. Dar realismul mamei îl răs--
plăteşte aspru. Plângând el o duce să vadă şi ea, ce-a văzut el, Dar
un nor a acoperit luna. Pârâul e mort, negru, mut. Numai desnădejdea
inimii lui mai aude un murmur de pârâu în inimă, şi vede'n unda sdru
micată un ciob de lună. Totul a fost o minciună. Pentru el însă, totu
e vis. In conferinţa aceea autorul Medelenilor s'a definit pe sine.
A statuat dreptul uman la vis şi a dat sentinţa metafoerei: partea
dinspre vis şi eternitate a realităţii pământene.
In 1940 l-am văzut adesea la Bucureşti. Mereu viu, în flacără, dar
cu inima în intuiţiile dureroase ale unei vremi ce avea să vină mai
amară decât credeam. Odată mi-a recitat un poem de Lesnea, cu Isus..O
răstignire cosmică. Şi lui îi plăcea. Spunea poemul ca şi cum ai re-
crea lumea. Cu gravităţi şi accente sărbătoreşti, de geneză. Şi pe ur
mă, peste ani şi ani, în care l-am purtat prin lume strada domnească
a Galaţilor, plină de parfumul teilor, scurgându-se spre Dunăre, şi
l-am înţeles tot mai mult scoborîrile în vis, iată că vine vestea
din Ţară. Plecarea în zăpezi. Din prag de frig şi de foame. Din pri-
goana bolşevică.

*

A da sentinţe critice cu ton apodictic despre permanenţa litera
ră şi spirituală a lui Ionel Teodoreanu e puţin pripit. Aci, în exil,
deşi ne-am putea lăsa ispitiţi să credem că stăm pe dimensiuni pla
netare şi avem distanţele şi perspectivele unei judecăţi de valoa-
re, definitive, trebuie să ne dăm totuşi seama că tocmai dimensiunea
cea mai de căpătâi ne lipseşte: Ţara. Contactul cu acea realitate
permanentă şi imponderabilă, care exilatului de cele mai adeseori îi
scapă. De aceea pare mult mai îndreptăţită atitudinea sentimentală,
decât sentenţiozitatea uscată şi rece a celor cari vor să împartă
apele în cumpene de etrnitate, şi-şi permit a spune, cu nemilos ver-
dict, ce rămâne şi ce nu rămâne.
Ce rămâne din Ionel Teodoreanu? Tot. O imensitate. O lume. El nu
poate fi judecat prin ceeace n'a dat. Prin ceeea ce noi n'am găsit
în el; ci numai prin partea creatoare. Prin lumea vie care l-a eva-
dat din cărţi şi trăieşte'n inimile cetitorilor, în geografia a mii
de vieţi, ajutând la o ridicare de generaţie, la conturarea Moldovei
de totdeauna şi a României dintre cele două mari războaie.
In fond a te apropia "critic" de-o carte, înseamnă a nu vrea să
înţelegi şi să trăeşti nimic din ea. Cărţile sunt revelaţii, confrun
tări, oglindiri. Gândim, creştem, ne împlinim pe marginea cuvintelor
din ele. A spune că Ionel Teodoreanu nu rămâne, înseamnă numai un lu
cru: a nu fi fost în el. A fi rămas sterp la marginea frunţii de vis
şi eternitate care e moldovenismul în literatura română. Eu aş zice
în spiritualitatea română: pentru a putea vorbi de Eminescu, de Ior-
ga şi de cel al cărui nume generaţiile viitoare îl vor pomeni cu
evlavie, mândrie şi mare răspundere românească. O trinitate care nu-
mai din Moldova visurilor, putea descinde în eonul românesc. Dar, ca-
re fără viziunea literară a lui Ionel Teodoreanu nu e posibil de
conceput. Nu rămâne nimic? Dar cine va putea uita tineretul medele-
nilor? Cum ar fi sufletul românesc fără Iaşi, şi Iaşul fără "Fundacu
Vrelamului" şi fără acele uliţi cari se întorc înlăcrimate de rouă

şi colbuite de vise şi de hoinăreli, în copilăria noastră a tuturo-
ra?
Dar eu vreau să subliniez permanenţa teodorenească în Prăvale Ba
ba şi în Ilie Pânişoară. Din acea superbă romanţare a vieţii marelui
Grigorescu, -maestrul metaforei ne-a lărgit cercul minţii cu acel
simbolic filosof-ţăran, Ilie Pânişoară. Acesta aprinde lumânarile la
Prăvale Baba şi nici nu simte când e dincolo şi când e aci.
Orfeu a făcut trecerile acestea cu lira. El cu felinarele. Cu
scara lui care de lângă un stâlp de felinar, devine scara lui Iacob
şi urcă'n cer. Am cetit puţine cărţi de nivelul cărţuliei înţelepte
a moşului Ilie Pânişoară. Poate numai Insula lui Euthanasius a lui
Mircea Eliade o mai egalează. Desigur în termeni diferiţi, dar ateri
zând în acelaş luminiş mântuitor al centrului. Şi poate, încă, trata-
tele despre linişte şi marea trăire ale lui Karlfried Durkheim.
Spun cu sentimentalism, căci altfel sensul existenţei mi-se pare i-
nutil, dar nu pot crede în uitarea metaforei lui Ionel Teodoreanu.
Lucian Blaga a sintetizat ceva în spaţiul mioritic ce nu poate fi
conceput fără moldovenismul ieşean. Fără risipa de visătorie a Fetei
din Zlataust, şi a revelatoarei magii de cuvânt din Prăvale Baba.
Există o lume teodorenească în cosmosul românesc. Cum am putea-o
acoperi? Negând-o? Mai ales de aici? Mi-se pare, că am friza impieta-
tea. Numai un singur suflet să fi văzut nivelul celest al felinare-
lor lui Ilie Pânişoară, şi încă s'ar putea bănui că toate criticile
se veştejesc şi cad alăturea de pomul adevărului, ca frunzele goru-
nilor toamna. Dar Ionel Teodoreanu e viu şi adevărat în mulţi.
A-i face panegiricul, înseamnă a-i săruta fruntea de vis şi a ne
cumineca din marile taine pe care le-a văzut şi le-a slujit el. Şi
ceva mai mult: a înţelege ceva despre moarte. Moartea care l-a absol
vit şi i-a dat ultimul luciu, nepieritor, metaforelor. Moartea care
a vrut şi să-l pedepsească pentrucă'n scris a ocolit-o. Moartea ca-
re a fost a lui: propria lui moarte. Cu foame şi zăpezi. Ca'n acel a-
tât de moldovenesc: pohod na Sibir al lui Vasile Alecsandri, reve-
lând rezonanţe sguduitoare, de peste veac, ale destinului românesc.
Mă înalţ la polul opus al apodicticului "nu rămâne" şi zic sim
plu: Ionel Teodoreanu, regele metaforei şi visului românesc... In
vis nu este moarte.

Vasile POSTEUCĂ

****

xoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxox
o OUR RELIANCE IS IN THE LOVE OF LIBERTY x
x WHICH GOD HAS PLANTED IN US. OUR DEFENSE o
o IS IN THE SPIRIT WHICH PRIZES LIBERTY x
x AS THE HERITAGE OF ALL MEN, IN ALL LANDS, o
o EVERYWHERE. x
x Abraham LINCOLN o
oxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxoxox

N. S. GOVORA:

RĂVAȘ FRATELUI CHINEAȚĂ

Domnului Pamfil ȘEICARU

- . -

Era plină de grâu și de secară Țara,
Și tu frate Chineață,adesea te culcai flămând,sara.
Din făină de grâu,doară de sărbători îți făcea nevasta o burcă,
Totuși,foarte rar,te-ai încruntat,ai tras o sudalmă și ai pus
mâna pe furcă.

Te sculai de cu noapte,când holdele erau pline de rouă,
Dar din rodul muncii tale,tu nu luai nici una din două.
Erau alții,totdeauna alții,care trăgeau foloasele,
Și tu bietul de tine,te alegeai cu ponoasele.

Ca țiganul cu scânteia,te învățasești cu răul,
Treceau anii,și dacă se schimba ceva,era doar călăul.
Numai când la hotare năvăleau ca lăcustele dușmanii,
Și-aminteau boierii că cei mulți și bravi,erau frații tăi
Chineață:țăranii.

Un timp ale tale au fost toate:pământul,plugul,boruna,
Și erai fericit,căci întotdeauna,tu și pământul ai fost una.
Dar liniștea nu avea să fie lungă,
S'a răsturnat lumea,și într'o noapte iar a bătut clopotu'n
dungă.

Tu ți-ai făcut cruce,te-ai încruntat și ai sărutat pe Ilinca,
Și apoi până departe la Volga,ți-ai purtat ranița și opinca.
Te-ai batut ca un brav,cum știi tu să te bați,frate Chineață,
Dar,ca și altădată,boierii te-au vândut într'o dimineață.

Și'n bătătură la tine,ca la el acasă,venit-a dușmanul,
Ți-au batjocorit nevasta și fata,ți-au luat plugul și boii,
sumanul.
Dar tu ai răbdat,ai strâns pumnii și ți-ai înghițit de obida
scuipatul,
Și,și de data aceasta,nu tu,ci altul era vinovatul.

Dar oricum,stăpânii dinainte îți dijmuiau grâul,mălaiul.
Păgânii de azi vor ca să-ți ia sufletul,graiul.
Ș-au hotărât să-ți fure pământul,iar tu să rămâi bou de povară.
Iar Țara,biata noastră Țară,nu mai e Țară.

Nu mai e timp de-așteptat,nădejdea-i la tine:departe s'aude
sgomot de armă.
Se hatără lumea asta nedreaptă,în curand să vezi că se darmă.
Ia seama frate Chineață,socotelile păgânilor se încurcă.
Incruntă-te,trage-i o sudalmă și pune mâna pe furcă.

O

NEAMUL CODRIOMANILOR

---------------------- LEGENDĂ ----------------------

de

ION ȚĂRANU

Codriomanilor nu le pasă de moarte.Ei au murit pentru totdeauna chiar în ziua nașterii.Deaceia la capătul unei îndelungate inițieri,noul intrat,ese din reoluzie sau renunțare ca un nou născut,care încetul cu încetul va învăța să vorbească,să meargă și să se poarte de o maniera cu totul nouă.Va primi și un alt nume pe care-l va păstra definitiv.

In timpul inițierii,ce cuprinde tineri între 10 și 16 ani,fiecare este supus la probele cele mai aspre.Pe tot timpul acestor eforturi supraomenești,candidatul nu trebuie s'arate vr'un semn de slăbiciune sau durere.Faptul este socotit ne demn de rangul care-i așteaptă și constituie o mare rușine.Supli,viguroși,intrepizi,abili. Vai de cel ce dă semne de îndoială,căci se crede că orice insuficientă se datorește faptului că cel în pregătire a neglijat să observe o directiune sau a înfrânt o interzicere.Renunțarea lor mai vizează și alte scopuri decât observarea voită a acestor noi reguli;rând pe rând li se descoperă secretele magiei,istoria și trecutul lor cu tot ce are mai de preț,mai măreț,mai sublim.Prin exemple nenumărate li se arată clar că moartea brutală,voluntară,în plină vârstă,este singura mântuire! Inițierea și la urmă consacrarea este centrată pe ideea unei a doua nașteri.Timpul renunțării constitue un contact mistic cu spiritul străbunilor imaginat ca un foc care-l arde și omoară făcând posibilă o a doua naștere sau consacrare.Așa,renaște,adult și apt la ascensiunea eternă! Deaceia în imnul lor național ei zic:"In noi frica morții tace,căci născuți suntem din fulger..." Această trecere de la copilărie la maturitate petrecută în contact viu cu spiritele eroilor,înseamnă o a doua naștere ca act final și solemn ce-i duce voit la o moarte simbolică.

Codriomanii nu sunt altceva decât explicația practică,voită și trăită a nemuririi!

Așa se explică cum printro inițiere abilă cu instructori bine pregătiți,neamul codriomanilor din oameni a fost transformat în eroi.E ușor de înțeles ce luptători de ne învins au fost codriomanii și cât de puțin îi interesa frenezia realizărilor pur terestre,care,pretindeau ei,este cauza apatiei sub toate formele ei,a lenevirii și a amorțelii.A trăi,ziceau ei,în această lume a existenței inorganicului,înseamnă a da semne de viață sufletului nemuritor din noi.

Astfel pregătiți,codriomanii,după ce au triumfat în luptele cu singurul lor inamic,neamul caraimanilor,ar fi putut cuceri lumea întreagă dacă din nenorocire unul din căpeteniile lor n'ar fi încercat să strice ordinea și să-i smulgă din contactul viu cu morții lor,cu spiritul străbunilor eroi.

* * *

Mareş,când a ajuns la putere,a demonstrat neamului său că viaţa
aici pe pământ este o realitate pe care orice om trebue s'o trăiască
că aşa cum este,cu păcatele şi necazurile ei;că mântuirea este o
chestiune de la om la Zei şi că,în fine,o nouă orientare se impune
tutror,altcum,vor pieri.

Iniţiatorii şi cei mai bătrâni,preocupaţi de grija de a face ac-
ţiuni cât mai nobile,de teama ca "de dincolo" să nu rămână bătrâni
şi amorţiţi o eternitate întreagă.Credinţa lor rezerva "tinereţe fă-
ră bătrâneţe şi viaţă fără de moarte" numai acelora care au avut no-
rocul să se ridice la moartea brutală şi voluntară.Totuşi,celor mai
puţin norocoşi şi condamnaţi să moară liniştiţi în pat,în schimbul
unei vieţi tinere de dincolo,li se cerea acţiuni nobile.Aceştia,din
motivele de mai sus,nu sau opus,şi dacă au făcut-o,a fost fără re-
zultat,căci Mareş reuşise să obţină favorul puterii.O cauză zicea
el,dacă n'are favorul puterii,ori cum ar fi,ea e sortită înfrânge-
rii.

Misterul forţei codriomanilor era ceva greu de înţeles.Iniţie-
rea tinerilor,regulile recluziei voluntare n'avea nici o explicaţie
şi nici n'avea nevoie de aşa ceva.Fiecare tânăr pe timpul renunţă-
rii voite,primea la timpul său vizita unui spirit care-l transfor-
ma.Din această clipă,nu mai exista nimic comun între el şi ceace a
devenit.

Acest mister,Mareş vroia să-l explice,să-l aplice tuturora,să-l
adapte la realitatea vieţii umane şi sociale,cu alte cuvinte, să-l
facă corp.Aceasta însemnă în mod practic să facă o crăpătură în a-
cest zid mistic şi din care cauză,mai de vreme sau mai târziu, zi-
dul trebuia să se roadă,să se darme.

* *
*

Aşa sa şi întâmplat...

Iniţiatorii au început să spună celor tineri că nu se trag din-
tr'un neam de eroi,că strămoşii lor au fost scalavi,că istoria lor
e plină de trădători,de laşi şi de infami,că ei,cei tineri nu sunt
decât o progenitură stoarsă,secată de orice putere de creaţie. Aşa
începură luptele între codriomani;dela Turnul Babel,până la fratri-
cidie.Au fost revolte înecate în sânge!Insăşi Mareş fu ameninţat ;
asediat în palatul său nu s'a sfiit să înfiereze pe notabili,încer-
când să se spele pe mâini de toate cele întâmplate.Dar nici rene-
garea şi nici trădarea nu l'au salvat.

Codriomanii,au ajuns repede la viaţa încercată a sutelor de ge-
neraţii vicioase,care ia adus la existenţă.Pradă luptelor interioa-
re,s'au mistuit:rasa codriomanilor s'a stins.Peste ţara lor a venit
prăpăd duşmanii,alungând până şi pe supravieţuitori.

* **
*

După mulţi ani de exil,unul dintre ei,cel mai curajos s'a ridi-
cat hotărît să-şi ducă neamul spre libertate şi triumf!..."Voi sun-
teţi de origină nobilă,trecutul vostru istoric cunoaşte pagini de
glorie fără egal.Voi sunteţi urmaşii lor,spiritul lor eroic să fie
prezent în voi,să vă călăuzească"...

Şi...supravieţuitorii codriomani sau întors în ţara lor.Pe duş-
manii cotropitori i-au alungat cu uşurinţă,căci codriomanilor nu le
e frică de moarte...Ei au murit pentru totdeauna chiar în ziua na-
şterii!

VASILE POSTEUCĂ:

PRONAOS

Planeta 'ntoarsă din turneu de dor,
Aşa,de-a-v'aţi-ascunsul şi vacanţă,
Auzi cum geme'n mine lumea: mor...
Şi-mi rupe'n sdrenţe ultima speranţă?
Şi eu sunt ca şi tine,călător...

In ora mea cum te culeg din cer
Să-mi luminezi pe prispa nopţii:far,
Imi pipăi mult-puţinul în zadar
Şi-ţi strâng în suflet scrumul efemer.
O, desnădejde fără de hotar...

Cădere'nscrisă'n tinere amiezi:
Nu-i moarte nicăierea,nici mormânt.
Ni-i somnul liniştea cântată'n vânt,
Aşa cum curcubeul ce-l visezi
E-o rază ruptă din cuvântul:sânt.
Trezit,suspini adânc şi reflectezi...

Planetă'ntoarsă,fagur al luminii,
Imi treci prin inimă,ameţitor.
Mi-s fraţi de cruce astăzi toţi străinii.
Şi Căpăţâna ce-ţi dansase spinii,
Când m'am trezit era a tuturor...

Mă'ntorn acum smerit la Sfânta Poartă
Să scriu pe steagul neamului:porunci.
Din voia Lui,fără de timp şi hartă,
Aşa ca'n legămintele de-atunci...
. . . .
Cum nu pricepe hidra din spelunci,
Că fără El e toată lumea moartă?!

***

IN LARG

Aceasta-i viaţa: bate dinspre mare
Ceva ce n'a mai fost. Un vânt ciudat.
Şi fiecare'n visul lui tresare.
Şi valurile bat şi bat.
Un val se'nalţă pe când altul moare.
Şi toată marea-i val,şi valul,mare...

./.

Oprit să'nsemni vâltorile gândirii
Asculţi poemele de unde vin,
Şi inima deschisă'n largul firii
Şi-arată 'mpărăţia de senin
Cădind miresme şi splendori de crin,
Cu sufletul din cântecul psaltirii.

Aceasta-i viaţa: spadă la oblânc
Purtată'n alt cuprins de-un uriaş;
Şi tu te minţi: sunt,cuget şi mănânc;
Pe-o stradă pietruită de oraş.
Şi-ţi vine-un dor: m'aş duce,duce-m'aş...
Inspre tăcerea marelui adânc.

Aceasta-i viaţa: unduieşte-o boare,
Pe mare dinspre ţărmuri cu lămâi.
Purtând miresme de grădini în floare
Şi vezi ceva şi-ai vrea să mai rămâi
Pe insula de vis şi sărbătoare...
Şi cânţi cu valu'n leagăn: mare,mare...

***

DIN DRUM

Iarbă'n lună legănată,
Dor şi trup mlădiu de fată,
Foşnet de mătase moale
Din cosiţă până'n poale,
Joc şi cântec în delir,
Cu arome de potir...

Lan de linişte: lăută,
Bând azurul să s'adape,
Cu cosiţa desfăcută,
Primăvară'n ochi de ciută,
Rai înfrigurat,aproape,
Curcubeu visat pe ape...

Iarbă adiind vioară,
Fericire dulce-amară,
Legănată'n svon de vânt;
Sânt şi par'că nu mai sânt
Şi-mi chem gândul din pământ..

Viaţă,fir de iarbă rară,
Gând umblat din ţră'n ţară,
Ce destin nebun ne ară
Şi ne suie glasu'n vânt,
Iarbă ce-mi trimiţi cuvânt
Pentru cea din urmă oară...

Te cuprind abia din fugă,
Drept răcoare de havuz
Şi drept lacrimă de rugă...
Ni-i de-asupra cerul glugă,
Mari şiraguri de hurmuz...

Şi când adormim pe unde,
Legănând o amintire;
Un blând farmec ne pătrunde
Şi'n pervaz de cer ne-ascunde,-
Iarba fir de dor subţire,
Imn de pace şi iubire...

***

Toronto-Hamilton,14 Oct.1954.

***

- Vasile POSTEUCĂ

LASTOVICICA

-POVESTIRE-

DE

N.S. GOVORA

Nici astăzi,după atâţia ani,nu aşi putea preciza dacă am iubit-o sau nu pe Milada.Milada era învăţătoare în satul Chtelnika şi o cunoscusem chiar a doua zi dupa ce,în lunga şi penibila retragere,făcusem popas în satul acela slovac.Milada era ceiace se numeşte o fată bătrână,o fată pe care nimeni nu se hotărîse s'o ducă în faţa atarului,deşi nu era nici urâtă şi nici proastă.Ca să nu treacă prin viaţă fără binecuvântarea preoţilor.Dacă făcuse aceasta încă înainte de războiu sau dacă o făcuse numai din cauza febrei pe care o aduc întotdeauna vremurile turburi,n'am ştiut-o căci nu am întrebat-o niciodată.

In Chtelnika venisem pe la sfârşitul lui Decembrie şi acuma ne aflam la sfârşitul lui Februarie.De unde la sosire frontul era la mai mult de o suta de kilometri,acuma se apropiase şi seara se auzeau tunurile răbufnind ca nişte tauri.Nu mai exista nici o îndoială în ceiace privea soarta razboiului,istoria au armele noi ne făcea să zâmbim,iar ridicarea Volksturmului nu putea să împiedice valurile de avioane angloamericane care treceau pe deasupra noastră de mai multe ori pe zi,fără să se sinchisească.Butada care luase naştere în Germania sau Austria,ajunsese până la noi şi la un pahar de vin o spuneam fără amărăciune,cu indiferenţa omului care s'a învăţat cu ideia morţii:Wir die alten Affen,sind die neue Waffen.

Până atunci căutasem cu curiozitate să aflu ce gândesc oamenii , când ştiu că li se apropie moartea.Credeam că se revoltă,că se sbuciumă,că fac mişcările desnădăjduite şi desordonate ale naufragiaţilor.Nu puteam să-mi închipui că omul se poate obişnui cu ideia morţii,că o acceptă şi o aşteaptă cu pasivitate.De multă vreme ştiam că moartea se apropie,că nu o pot ocoli,şi ajunsesem să nu mă mai impresioneze.Căutam să-mi trăiesc ultimele luni,săptămâni sau zile cu intensitate,să mă bucur de plăcerile vieţii.Deaceia,încă începând din Ungaria,alergam cu disperare după aventuri,aventuri ce-mi dădeau iluzia fericirii.

Cu Milada rămăsesem să-mi petrec noaptea,încă din ziua în care o cunoscusem.Lucrurile se petrecuseră simplu,prozaic,animalic chiar , aşa cum se întâmplă acestea în timpul războiului.Nu mă întrebase dac'o iubesc şi nici mie nu-mi venise în minte asemenea ideie.Discutam cu ea orice,evitând şi unul şi altul să abordăm situaţia fronturilor de luptă,şi graţie ei începusem să mă descurc binişor nu numai în nemţeşte ci chiar şi în slovacă.Dar cu toată grija amândurora de a nu discuta despre războiu,aflasem de la Milada de existenţa unei rezistenţe slovace undeva prin munţi,de existenţa chiar în sat a unui grup de tineri comunişti care privesc cu ochi răi pe Slovaci şi mai ales pe Slovacele care aveau legături cu Germanii,totuşi ea nu se sinchisea de privirile lor.Imi spusese însă că la Pystyany exista un grup mai numeros şi mai agresiv şi că în acel grup activează

şi o prietenă a ei,comunistă înfocată.Inaintarea Ruşilor era anevoioasă,munţii Slovaciei permiţându-le Nemţilor să dispute cu succes fiecare metru de teren.

Dragostea mea cu Milada se desfaşura monotonă,fără certuri şi neînţelegeri,dar şi fără avânturi,fără pasiuni.Ştiam că într'o zi va trebui să plec mai departe,că într'o zi Chtelnika va fi sub bătaia tunurilor ruseşti,că mă voiu muta în alt sat sau târg slovac,unde voi întâlni o altă Milada.Ştiam că în ziua plecării lucrurile se vor petrece simplu,fără lacrimi şi fără regrete şi,mai ales,fără ipocrita cerere şi promisiune de a scrie.Nu mai eram la vârsta visurilor romantice,şi apoi era prezent războiul,războiul care e contra romantismului.

Intr'o zi de la începutul lui Martie m'am dus ca deobiceiu la Milada,la ora la care ştiam că dădea drumul elevilor şi că mă aştepta. Casa ei era chiar în mijlocul satului,în faţa ferestrei ei era o piaţă largă,unde opreau autobuzele ce făceau cursa Pystyany-Vrbove.In faţa cârciumii am văzut autobuzul oprit,pasagerii coborîţi şi aşezaţi pe bagaje,oarecari discuţii,dar nu am dat nici o atenţie acestui fapt.Am intrat la Milada şi de data aceasta nu era singură.Intr'un fotoliu era aşezată o tânără femeie,subţirică,o copilă aproape, cu nişte ochi îndrăzneţi de veveriţă.De sub o pălăriuţă roşie îi ieşau buclele blonde,de un blond agresiv.Nu am stat niciodată să analizez conţinutul noţiunii "coup de foudre".Dar dacă acesta există,atunci nu poate lua altă formă,nu se poate întâmpla altfel de cum mi s'a întâmplat mie în acea zi.Am rămas cu ochii agăţaţi de ea,fără un cuvânt,fără să pot spune bună ziua,nici în limba germană şi nici în cea slovacă,fără să ştiu ce trebuia să fac cu şapca războinică cu capul şi oasele de mort,pe care o răsuceam în mâini,fără să pot face un pas în plus.Starea mea sufletească nu a scăpat observaţiei Miladei şi,cu atât mai puţin,nouei venite.Se produsese parcă un circuit electric şi e probabil că,în general,o pasiune spontană,neverosimilă, turbură pe cel care a produs-o,în aceiaşi măsură în care e turburat cel ce o suportă.

Nijnanska Lehutova a zâmbit.Era un zâmbet încurcat,tot aşa de încurcat ca şi cel cu care am reuşit eu să răspund,era un zâmbet de acceptare.Am reuşit atunci să înaintez,fără să-mi iau ochii din ochii ei,fără să părăsesc cu ochii,zâmbetul ei.I-am sărutat mâna şi i-am reţinut-o.Am început să i-o mângâi şi ea nu şi-a retras-o.Numai din când în când un nod se ridica în gâtlej,un nod care mă sufoca şi care mă obliga să-mi duc des mâna la gulerul tunicii,pentru a-l ajuta să treacă.

Nijnanska nu cunoştea nici un cuvânt nemţesc,avea oroare de limba aceasta pe care ea o numea barbară şi a trebuit să recurgem la serviciul de interpret al Miladei.Astfel am aflat că Nijnanska era funcţionară la Poşta din Pystyany,că era măritată şi avea un copil. Fusese la socrii ei şi acuma se întorcea acasă.Autobuzul avusese o pană,debarcase toată lumea în piaţa Chtelnicei şi plecase la Vrbova pentru a fi reparat.Acestei întâmplătoare pane i se datora cunoştinţa noastră.

Milada privea toată scena cu interes,zâmbea şi nu părea deloc să fie muşcată de gelozie.Eu continuam să reţin mâna Nijnanskăi,să i-o mângâi şi să privesc vrăjit la mişcarea buzelor ei,mulţumit când înţelegeam ce vrea să spună fără să mai fie nevoie de traducerea Miladei.Nijnanska se bucura că sunt Român şi nu German.Inainte de război fusese la Bucureşti cu o unitate de sokoli,şi-amintea de Bucureşti şi nu uitase câteva cuvinte româneşti,pe care mi le-a spus cu multă satisfacţie.Mi-a cerut să-i arăt pistolul,s'a interesat de funcţionarea,de calibrul şi de puterea de pătrundere a glonţului.Şi i-am satisfacut toate dorinţele.Ce nu aşi fi făcut dealtfel,dacă Nijnanska mi-ar fi cerut ceva în acea zi? Am tras un glonte în duşumea,pentru ca să vadă că glonţul trece prin scândura groasă şi în cameră s'a răspândit un miros acru de praf de puşcă.

Nijnanska mi-a spus că Germanii au pierdut războiul şi m'a întrebat ce voiu face la sfârşitul lui deoarece,după părerea ei,în România nu mă mai pot întoarce.I-am arătat pistolul şi i-am spus că păstrez ultimul glonte pentru mine.M'aşi fi aşteptat să văd un gest de satisfacţie,cu toată zăpăceala mea îmi dădusem seama de ce-mi pusese întrebările de mai înainte şi de ce o interesa funcţionarea pistolului şi aşteptarea mea a fost înşelată.In loc de satisfacţie,de ură,pe faţa ei s'a întins un val de duioşie,de milă,de iubire şi poate chiar de desnădejde.

Am luat masa împreună,mi-a dat numărul de telefon şi mi-a cerut să mă duc cât mai curând la Pystyany.

Şi m'am dus.Şi nu odată,ci de mai multe ori.Serviciul pe care-l făceam eu era floare la ureche,îmi puteam rezolva treburile într'o oră pe zi şi apoi,în ultimul timp,Germanii nu mai aveau posibilităţi pentru a întreţine propaganda.Ca în toate,şi în acest domeniu intrase desorganizarea,ba chiar debandada.Cu puţin înainte avusese loc în Ţară debarcarea generalului Rădescu.Luasem cunoştinţă de turburările din Ţară,de manifestaţiile Anei Pauker,şi ascultasem la radio discursul bombă al generalului neconformist.Era un moment pe care Germanii ar fi putut să-l folosească cu succes,dacă ar mai fi avut posibilităţi.Soldaţii din munţii Slovaciei nu ştiau nimic ce se petrece în Ţară,erau exasperaţi de comportarea "aliatului" rus,şi dacă Germanii ar fi adus la cunoştinţa soldaţilor români cele ce se petrecea la Bucureşti,problema care li s'ar fi pus Ruşilor nu ar fi fost prea uşor de rezolvat.Dar atunci când Germanii au putut să aducă la cunoştinţa Românilor de pe front ce s'a petrecut la sfârşitul lui Februarie,momentul psihologic trecuse.Generalul fusese debarcat,se constituise un nou guvern,se produseseră defecţiuni nu numai în rândurile politicianilor ci şi în acele ale ofiţerilor,deoarece un număr de generali luase partea comuniştilor.Ca întotdeauna,generalul Rădescu fusese izolat.

O întâlneam pe Nijnanska la ieşirea ei de la serviciu şi ne plimbam ore întregi pe străzi lăturalnice sau prin imensul parc al târgului.La înapoierea la Chtelnika,Milada îmi făcea scene de gelozie şi o descria pe Nijnanska în culorile cele mai negre.Printre altele îmi spunea că este partizancă,că ea este prietena despre care îmi vorbise.Mă sfătuia să mă feresc,să fiu circumspect,dacă vreau să nu-mi plutească corpul pe apele repezi ale râului dela marginea târgului. Ceiace era curios,Nijnanska mă ducea des prin parc şi,mai ales,pe malul râului.Interesul pe care-l arătase când îmi ceruse să-i arăt funcţionarea pistolului,detaliile pe care mi le ceruse,detalii ce nu puteau interesa o femeie,mă puneau pe gânduri.Mă hotăram să fiu foarte atent,să refuz a mai merge cu ea în parc şi pe malul râului, dar niciodată nu puteam să mă ţin de cuvânt.Când îmi cerea ceva Nijnanska

era imposibil să refuz.Mă gândeam totuşi căeimposibil ca Nijnanska
să aibă gânduri negre asupra mea,că nu e capabilă să mă ucidă ea,
sau să mă atragă în cursă pentru a fi ucis de tovarăşii ei.Când mă
vedea,ochii Nijnanskai se luminau,obrajii i se îmbujorau,fiinţa ei
întreagă se schimba,îi citeam fericirea în ochi,în gesturi,în mo-
dulaţiile vocii.Ne înţelegeam destul de greu şi hotărîsem ca atun-
ci când voi pleca,să ne scriem.In acest scop Nijnanska cumpărase
două dicţionare,unul pentru ea şi unul pentru mine.Nu îndrăzneam
totuşi să-i cer s'o văd seara,să ne întâlnim noaptea.
Ultima dată am văzut-o către sfârşitul lui Martie. Peste
câteva zile erau Paştile şi cheltuisem o leafă întreagă pentru a-i
face cadouri.Acest lucru o mişcase până într'atâta,că i-am văzut
genele clipind des,abia-şi putea reţine lacrimile.De data aceasta
venisem pentru trei zile şi komandatura îmi dăduse o cameră în vi-
la Ivanka.M'am plimbat toată seara cu ea prin parc.Era o seară de
primăvară,mugurii copacilor plesniseră,frunzuliţele începuseră să
iasă la lumină.Pe cer luna era galbenă-roşietică,umbrele pomilor se
prelungeau misterioase,în aer plutea un parfum de iarbă crudă şi de
pământ fecundat de primăvară.Pe malul râului ne-am oprit îndelung
şi ne-am rezemat de balustradă.Apa râului al cărui numa l-am uitat
era repede,se asemăna cu apa Argeşului pe care o văzusem în Ţară,
la nouasprezece ani,într'o manevră cu şcoala militară.Până atunci
n'o întrebasem nimic de bărbatul ei şi nu avusesem timpul să mă
neliniştesc că ea putea lipsi atâta timp în compania mea,imediat
ce-şi termina serviciul la poştă.Şi în seara aceia am întrebat-o.
Nijnanska a căutat sa dea un raspuns evaziv,totuşi nu a reuşit să-
şi ascundă turburarea.La lumina lunii era imposibil să-i văd ochii
să caut să citesc în ei răspunsul la întrebarea pe care i-o puse-
sem.Turburarea i-o văzusem totuşi,i-o simţisem,dintr'o mişcare ner-
voasă a capului şi,mai ales,din tremurul pe care i l-am simţit în
mâna ce se odihnea ca deobiceiu într'a mea.Fără să vreau am privit
în jur.Parcul era pustiu,câţiva copaci scrijelaţi,pământul răscolit
ici şi colo de bombe şi încolo nimic.Am privit din nou la apa râu-
lui care se rostogolea peste bolovani şi atunci m'a cuprins o tea-
mă teribilă.Mi-am amintit de ce-mi spusese Milada,de detaliile ce
le ceruse asupra funcţionării pistolului meu şi m'a cuprins un tre
mur nervos.Mi-am dus instinctiv mâna la tocul pistolului şi mi-am
revenit puţin;pistolul era la locul lui.
- Să plecăm,i-am spus eu tremurând.
Nijnanska m'a urmat fără să spună un cuvânt.Am ajuns la intra-
rea vilei Ivanka şi mi-am luat rămas bun de la ea.Am urcat scara
în fugă şi ajuns în cameră,m'am prăbuşit pe pat.Tâmplele mi-erau
ude,mâinile reci.Aveam senzaţia că scăpasem de la un mare pericol,
imaginaţia mă făcea să cred că văzusem umbre suspecte prelingându-
se printre pomi şi ca Nijnanska fusese tot timpul preocupată,că nu
îmi răspunsese decât monosilabic la întrebările mele,şi că privirile
le ei păreau că scotocesc umbrele pomilor,de unde aştepta să apară
ceva.
Ca să mă liniştesc mi-am aprins o ţigară şi - gest inexplicabil
mi-am pus pistolul pe noptieră,după ce i-am verificat încărcătura.
Eram gata să mă culc,când am auzit o bătaie în uşă.Am deschis cu
foarte mare grijă,cu pistolul la îndemână.Era un soldat neamţ care
mă anunţa că o domnişoară mă aştepta în faţa vilei.Mi-am pus pisto-

lul în buzunar şi am coborît.Era Nijnanska.Tremura.Mi-a luat mâna
şi mi-a dus-o la obraji.Erau uzi de lacrimi.
- Iubitule,nu ştiu dacă te voiu mai vedea.Ia-mă cu tine în no-
aptea aceasta.
Am urcat.O priveam cu teamă.M'a privit lung în ochi,s'a lipit
de mine,şi-a deschis geanta şi i-a răsturnat conţinutul.
- Nu eşti dela Gestapo,cred totuşi că te pricepi să faci o per
chezţie corporală.Fă-o şi vei vedea că nu am nimic de care să te
temi.Suntem la etajul doi şi nu pot sări pe fereastră.Ar însemna
să-mi rup picioarele.Ştii foarte bine dealtfel că la intrare este
o sentinelă germană.Comunică-i că nu pot coborî decât însoţit de
tine.
Nu am făcut aceasta şi nici chiar percheziţia corporală pe care
în primele momente,fusesem înclinat s'o fac.Eram acuma într'o came
ră luminată,teama de umbrele parcului dispăruse şi,îi vedeam ochii.
Am avut pretenţia că niciodată nu pot fi minţit de ochii unei fe-
mei,chiar dacă aceasta este maestră în arta disimulării.De multe
ori m'am prefăcut că mă las înşelat,deoarece jocul mă amuza.Nu, o-
chii Nijnanskăi nu minţeau,nu puteau să mintă.In plus,odată momen-
tele de groază trecute,mă întorsesem la starea sufletească din ul-
timul timp,la indiferanţa,la aşteptarea morţii cu pasivitate.
Ceiace a urmat,a fost delir.
E curios şi în acelaş timp greu de explicat cauzele care fac ca
războiul să aducă ceiace se numeşte o relaxare a moravurilor.Femei
care niciodată nu s'ar fi gândit să-şi înşele bărbatul,femei care
ar fi îmbătrânit şi murit fără să cunoască alt bărbat în afră de
cel care le-a condus înaintea altarului,devin din cauza războiului
dornice de plăceri,căutate în afara căminului.Nu s'ar putea găsi
explicaţia într'o lungă abstinenţă din cauza bărbatului plecat pe
front.Sunt cazuri în care bărbaţii ce se sustrag războiului,ambus-
caţii ce rămân lângă fustele nevestelor,sunt mai înşleaţi decât cei
plecaţi pe front.S'ar putea explica poate situaţia prin faptul că
femeia,fiinţă slabă,simte admiraţie pentru masculul războinic,pen-
tru masculul care-şi riscă viaţa.E o pornire de samaritenism poate
aceasta,femeia vrând să dea,să jertfească ceiace se numeşte cinstea
ei,să dea o fărâmă de fericire bărbatului ce va cădea în scurtă
vreme.In tovaraşia Nijnanskăi,atunci când adormise cu capul pe umă-
rul meu şi părul ei blond mi se revărsase pe piept,această explica-
ţie nu mă satisfăcea total.Pasiunea cu care se dăduse,desnădejdea
pe care o citisem în ochii ei,nu puteau isvorî numai din milă. E
probabil deci că o femeie se dă în timp de războiu unuia sau mai
multor barbaţi şi dintr'un motiv egoist.In subconştientul lor exi-
stă teama de pericol,frica de moarte,gândul că şi zilele lor sunt
numărate,că pot muri într'o clipă sau alta şi atunci,ca şi război-
nicii,caută să golească cât mai repede cupa plăcerilor pe care le
oferă viaţa.Căutarea aceasta este disperată,bolnavă,şi deaceia in-
stinctul le îndreaptă către masculii războinici,către acei cărora
viaţa le ţine de un fir de păr.Instinctul le spune că nu vor găsi
sentimente asemănătoare,pasiuni disperate,decât la cei care ca şi
ele,poartă în subconştient gândul că zilele le sunt numărate.
Trecuse de miezul nopţii şi eu nu puteam să adorm.O priveam pe
Nijnanska dormind liniştită ca un copil,cu fericirea întipărită pe
figură.Şi atunci,neaşteptate,în laoul de tăcere de până atunci, au

pornit în noapte rabufniri surde de tun.Ele păreau aşa de apropiate,încît am devenit neliniştit.Ştiam că frontul era încă departe în serile anterioare auzisem deasemeni bufnituri,dar ele erau vătuite,îndepărtate.De data aceasta erau ascuţite,geamurile zornăiau.

S'a trezit şi Nijnanska.Ea părea indiferentă.Se părea că bufniturile acelea apropiate nici nu o intristează,dar nici nu o bucură.S'a lipit şi mai strâns de mine.

- Vezi iubitule,ştiam că nu te voiu mai vedea niciodată.Informaţiile noastre erau juste.S'a produs o infiltrare,Ruşii au căzut în spatele Nemţilor şi frontul a fost pulverizat la Nytra. Mâine, cel mai târziu poimâne,Ruşii vor fi aici.

Da,Nijnanska era partizancă.In noaptea aceia;Slovaca mi-a făcut destăinuiri.Aceste destăinuiri erau amare.Bărbatul ei era plecat în munţi,dela prima lovitură din August.Activase cu ardoare,deşi fără rezultate palpabile,dar din iarna,când un contraatac german respinsese pe Ruşi şi le reluase câteva sate slovace,credinţa ei se clătinase.Guvernul lui Tisso exploatase la maximum acest eveniment.La posturile de radio,timp de câteva săptămâni,se perindaseră zeci de bărbaţi şi femei care cunoscuseră "eliberarea" rusească.Povestirile lor erau înfiorătoare.Crezuse la început că era vorba doar de o simplă propagandă abilă,dar sinceritatea,emoţia, groaza celor ce povesteau,reuşise să se transmită,chiar prin intermediul unor aparate mecanice.Se născuse în sufletul ei îndoiala şi această îndoială rodea în ea ca rugina.Ii ura pe Nemţi şi uniforma germană.M'ar fi urît şi pe mine pentrucă purtam această uniformă,dar zăpăceala mea,emoţia mea,o mişcaseră.Nu exista femeie,îmi spunea ea,care să nu fie mişcată când îşi dă seama că a produs un sentiment profund,neobişnuit,în sufletul unui bărbat. Nijnanska mi-amintea cum o privisem,cum îmi duceam mâna la guler, deoarece mă înăbuşeam.

- Şi apoi războiul,ideia că moartea e aproape,că mă atinge cu aripile ei,a făcut restul.Astăzi nu regret ce am făcut.

Bufniturile de tun continuau într'un ritm de infern,urechea distingea din când în când rafalele katiuşei.Eu eram departe de iad,într'o vilă a unei localităţi balneare vestite pe care aveau ocazia s'o viziteze numai cei bogaţi de la noi din ţară,cu o femeie adorabilă în braţe.

Ne-am despărţit în zori.Nijnanska îmi ceruse să-i scriu când se vor linişti lucrurile,să mă stabilesc în Slovacia,la Pystyany. Am zâmbit.In acea vreme nu vedeam altă ieşire din viespar,decât în faţa plotonului de execuţie al Anei Pauker.

M'am culcat din nou şi am dormit un somn greu până la prana . Când am ieşit în târg,mi-am dat seama că informaţiile Nijnanskăi erau juste.Tunurile boncăluiau aprig,nu putea fi vorba de trageri de hărţuială,ci de un adevărat atac.Prin târg circulau camioane pline de soldaţi slovaci,cu puşti mitraliere aşezate gata de tragere.Lumea părea totuşi liniştită.Nu am putut să-mi dau seama dacă în dosul acelei linişti se ascunde bucuria,sau resemnarea în faţa sorţii implacabile.

Seara m'am dus să iau autobuzul pentru Chtelnika.In piaţa de staţionare era lume multă şi printre femei am descoperit ochii de veveriţă ai Nijnanskăi.Din atitudinea ei am înţeles că nu voia să stea de vorbă cu mine.Voia să-şi ia rămas bun în felul ei.

Autobuzul s'a pus în mişcare şi Nijnanska nu a făcut nici un semn de adio.Se treziseră în ea în acea seară,în care victoria lor era asigurată,sentimentele de ură contra uniformei germane,sau ar fi fost o imprudenţă grea de consecinţe pentru ea,în cazul când ar fi fluturat o batistă? E ceiace nu aveam să aflu niciodată.

In ceiace mă priveşte,avusesem noroc.Autobuzul cu care plecasem, era ultimul.A doua zi,în Pystyany,avea să se instaleze ordinea nouă,sovietică...

Drama care urmează,s'a desfăşurat aproape în acelaş timp cu povestea de mai sus.De ea este legată doar prin decor,în desfăşurarea ei eu nu mai aveam să fiu actor,ci simplu spectator.Nici eroina nu mai avea să fie Nijnanska,ci o alta Slovacă care se numea Bojena.. Bojena era sora Miladei.Eu o numisem Lastovicica,adică Rândunica . Transcriu acest supranume fonetic,deoarece nu am avut timpul să învăţ cum se scrie corect în limba slovacă.

Lastovicica avea abia şaptesprezece ani.O cunoscusem în ziua în care o văzusem pe Milada,şi fiindcă bănuia care erau legăturile mele cu sora ei,mă privea pieziş.Lastovicica era la vârsta la care o fată debordează de tinereţe,în care deschide ochii mari în faţa vieţii,în care încep să se pună primele întrebări al caror răspuns nu-l găseşte şi nici nu îndrăzneşte să-l ceară celor din jur. Era înaltă,subţire,cu păr de mătasă,cu gura umedă,cu ochii neliniştiţi. Totdeauna când veneam la sora ei,găsea un pretext ca să se îndepărteze de casă.Se purta cu mult tact,arăta multă bunăvoinţă, totuşi bănuiam în dosul acestei atitudini,ostilitate.Işi căuta de treburile ei,evita conversaţia cu mine,conversaţie care nu ar fi putut fi bogată deoarece nu ştia un cuvânt nemţesc,şi glumelor sau atenţiilor ce aveam faţă de ea le răspundea cu indiferenţă,pretextând că nu înţelege ce-i spun.

Aceasta s'a întâmplat până în ziua în care i-am spus Lastovicica.Era pe la începutul lui Martie.Zăpada se topise complet,pământul începuse să se sbicească,un soare prietenos şi cald prevestea primăvara.Am găsit-o singură acasă şi privind-o,mi-am dat seama că era cu adevărat frumoasă.Era îmbrăcată într'o rochiţă neagră,cu nişte volane la umeri,volane care păreau aripi.Lastovicica,i-am spus eu fără să vreau.Denumirea i-a făcut plăcere şi pentru prima dată mi-a zâmbit cu prietenie,nu i-am mai simţit ostilitatea.

Primăvara o schimbase complet.Când mă duceam la sora ei,căuta să discute cu mine,să glumească,să râdă.Fără îndoială,primăvara era de vină.In acel timp a venit în Chtelnika un grup de vreo patruzeci de soldaţi români,care aparţineau,ca şi mine,direct armatei germane.După capturarea diviziei noastre la Tisa,Germanii aleseseră acest grup de patruzeci de voluntari,pentru a-i pregăti pentru misiuni speciale.Grupul fusese dus şi instruit în apropiere de Graz, toată toamna şi toată iarna.Tratamentul ce li se aplicase,grija ce li se arătase şi,mai ales,contactul cu femeile germane din localitatea în care fuseseră cantonaţi,făcuse din acest grup de patruzeci de Români voluntari,nu numai fanatici anticomunişti,ci şi aprigi filogermani.In discuţiile ce aveam cu ei,ajunsesem să mă întreb dacă dragostea lor pentru Germania nu trecea înaintea aceleia pentru propia lor patrie.Aproape toţi se logodiseră cu nemaţoaice,pri-

meau de la ele pachete şi scrisori.In fiecare zi venea câte unul la
mine ca să mă roage să-i compun o scrisoare.
Când au intrat prima dată în Chtelnika,în pas cadenţat,cu o ţinu
tă marţială,cântând un marş german,am crezut că e vorba de o unita-
te germană.Am asistat apoi la nişte exerciţii ale lor şi,nu numai
după părerea mea,ci şi a ofiţerilor germani care asistau,Românaşii
noştri nu erau cu nimic inferiori celor mai buni soldaţi germani.
Aproape toţi erau soldaţi,numai patru sau cinci gradaţi şi toţi
erau lucrători sau ţărani.Unul singur era teterist,deci intelectual;
sergentul Florea Iuliu.Florea era tânăr,avea cel mult douăzeci şi
patru de ani,un băiat palid,fin.
Lastovicica începuse să-mi caute compania,să se intereseze de ţa
ra noastră,să mă întrebe chiar care e traducerea în româneşte a unui
cuvânt sau altul.Cauza acestui interes am descoperit-o într'o zi mai
însorită decât celelalte,când pe o bancă din parc,i-am vazut pe amân
doi:Florea şi Lastovicica.In aceiaşi zi m'a întrebat ce semnificaţie
are şi care era traducerea în slovacă a numelui teteristului român.
I-am spus că Florea înseamnează floare şi că în slovacă se spune Cve
tina.Şi Cvetina i-a rămas numele.
Idila a fost scurtă.A urmat platonică şi neverosimilă,ca toate
iubirile adolescenţei.Se plimbau în fiecare seară pe stradă princi-
pală,îi vedeam des pe banca din parc,sau intrând amândoi în biseri-
că.Ma întrebam adesea în ce limbă se înţelegeau,deoarece Lastovici-
ca nu cunoştea nici un cuvânt german,iar Cvetina nici unul slovac.
Dar in dragoste,la varsta aceasta in special,nu e nevoie de cuvinte.
La această vârstă îndrăgostiţii se mulţumesc cu priviri,cu clipiri
repezi şi tremurate de gene,cu strângeri nervoase de mână.
Intr'o seară,a venit ordinul de plecare.Unitatea din care făcea
parte Cvetina,avea grele misiuni de îndeplinit.S'au despărţit şi în
seara aceia la masă,Lastovicica avea genele ude.A trecut abia o să-
ptămână şi la comandamentul de care ţineam,au venit primele ştiri
despre ispravile Românilor.Comandamentul german era încântat de re-
zultate,un caporal fusese decorat cu crucea de fier clasa I-a,şi a-
vansat subofiţer.Dar avuseseră loc şi primele pierderi.După trei mi
siuni îndeplinite,detaşamentul număra şapte oameni mai puţin.Un sub
ofiţer german,singurul german care făcea parte din detaşament,fuse-
se ucis pe loc,doi Români fuseseră răniţi grav şi muriseră înainte
de a ajunge la spital,doi căzuseră prizonieri,iar doi erau în stare
gravă la spitalul din Pystyany.Căderea celor doi prizonieri nu mă
îngrijora peste măsură.Ştiam că din această cauză se va afla în rân
durile româneşti că sub numele de Vasile Nedelcu se ascunde persoa-
na mea,adică căpitanul Constantin Câmpeanu,dar îmi făcusem toate so
cotelile...
Printre cei care se găseau în stare gravă la spitalul din Pysty-
any,era şi Cvetina.Fusese amestecat cu pământul de un obuz,picioare-
le îi fuseseră ferfeniţite,câteva schije îi intraseră în piept.Până
la postul de prim ajutor,fusese adus într'o pătură.Deşi şi-au dat
seama că nu mai era nimic de făcut,medicii au încercat imposibilul,
deoarece aceasta era cererea directă a generalului comandant al di-
viziei germane.Şi Cvetina se agăţa cu disperare de viaţă.Şi şi-a
prelungit viaţa cu mult peste prevederile medicilor.
Am căutat să-i ascund Lastovicicăi întâmplarea,dar într'o zi a
aflat.Şi a plecat la Pystyany.A intrat în camera în care se găsea

Cvetina,s'a apropiat de pat,a îngenunchiat şi i-a luat mâna.Cveti-
na nu putea vorbi,ci numai o privea.
Şi s'a stins cu mâna în mâna ei.Lastovicica a luat parte la în-
mormântare. Bietul Cvetina a fost desigur printre puţinii soldaţi
care au avut norocul să fie conduşi la locul de veci de către fe-
meia iubită.
Mormântul lui Cvetina şi a celorlalţi soldaţi din acest detaşa-
ment care au căzut printre ultimii români în lupta contra bolşevi-
cilor,se găseşte în localitatea balneară Pystyany.E probabil că co-
muniştii au distrus crucile,dar e iarăşi probabil că din când în
când,pe mormântul lui Iuliu Florea-Cvetina,apare un buchet de flo-
ri primăvăratice.Este iarăşi un privilegiu,pe care nu mulţi sunt
luptătorii căzuţi,care l-au avut.

N. S. G O V O R A

NICOLAE NOVAC:

psalm mic

Doamne,
nu pentru mine mă rog,nu pentru mine plâng,
ci pentru Neamul al cărui ucenic şi rob sânt;
dă-mi mie durerea,dă-mi mie blestemul,-
iar lui bucuria,nădejdea,îndemnul,
sfâşie-mi mie inima'n două,
ci Neamului meu urseşte-i ursita cea nouă:
să treacă uşor prin noaptea aceasta,
spre Tine,Lumină,larg să deschidă fereastra,
şi inima lui,să fie a Ta,fără chin,-
pe mine mă ucide,ca el să trăiască,Amin.

******
****
*

COLINDAM DOAMNE COLIND

CÂNTECE DE CRĂCIUN BRAZILIA DE NORD

- COLECŢIA SILVIO ROMERO -
Traduse de

I. G. DIMITRIU

Binecuvantat,lăudat fii
Prunc Dumnezeu,născut,
Carele'n pântecul Mariei
Ai stat ascuns pentru noi.

De trei zile de când merg,
Chinuindu-mă fără să ajung,
Dar L-am găsit la Roma
Născut lângă altar.

Deschideţi uşa,
Dacă vreţi,deschideţi,
Suntem de departe
Şi vrem să plecăm.

***

Veniţi,deschideţi porţile,
Dacă vreţi să auziţi cântând
Treziţi-vă din somn
Să ne bucurăm.

Ştiu că s'a născut un Dumnezeu
Puternic şi mare
Adorat de noroade
Şi din cea mai vârtoasă ginte

Cei trei crai,din depărtări,
Veniră să vadă pe Mesia,
Dorit de atâta timp
De toţi profeţii...

Mi-e sete
Dar nu cer,
Căci mi-e ruşine
De lumea de-aici.

O! casă şi neamuri mândre,
Ascultaţi şi auziţi
De-acolo din Răsărit
Au venit cei trei crai

Gaşpar,Melchior,Baltazar,
Au venit din Răsărit
Să se'nchine Micului Dumnezeu,
Lui Iisus Atotputernic.

Cel dintâi dărui aur,
Să-şi daurească tronul;
Al doilea dărui tămâie,
Să tămâie pe prunc;
Al treilea dărui smirnă,
Ca la un nemuritor...

Deschideţi uşa
Dacă vreţi,deschideţi,
Suntem de departe
Şi vrem să plecăm.

***

PĂSTORAŞII CRĂCIUNULUI

Haideţi,păstoraşi,
Să mergem la Betleem,
Să vedem dacă s'a născut
Isus cel bun.
Ramură de pepene
De-a Sfântului Ion
Şi de buruieni şi de trandafiri
Şi de ierburi...
Rămas bun păstoraşi.Rămas bun,
Şi până la anul...Să trăim...

DIN CÂNTECELE NOASTE DE STEA

TREI CRAI DELA RĂSĂRIT

Trei crai dela răsărit
Cu steaua'u călătorit.
Steaua'n cale purcedea
Steaua 'nainte mergea,
La Ierusalim s'o dus
Şi steaua li s'o ascuns.
Şi lor le-o fost de'ntrebare
De naşterea de-un crai mare.
- Nu ştiţi,unde s'o născut
Un crai tânăr de curând,
Că noi steaua-o-am văzut,
Ivită la răsărit,
După dânsa am venit,
Aici am călătorit.
La D-voastră cu bun trai
Ca să fiţi moşteni în Rai
De-acuma până'n vecie,
Mila Domnului să fie
Tuturor spre bucurie
Iar nouă spre veselie!

***

CÂNTEC DE STEA

Steaua străluceşte
Şi mărturiseşte,
Steaua luminează,
Lumea'nsenineaza,
Când şi când,
Cerul şi pământul.
Nimeni n'o născut
Din fiică fecioară,
Numai Precista
Făcând aceasta,
Născând pre Hristos,
Lumii de folos.
Trii crai înspre-Apus
La Vifleem s'au dus,
Cu daruri gătite
Lui Hristos menite
Şi-acel dar de-atunci
Să fie şi pe aici
Ş'acea bucurie
Fie-vă'n vecie!

***

ÎMPĂRATUL ROMEI

Împăratul Romei August stăpânea,
Ce-i ziceau din Roma,toate le'mplinea;
Toţi să meargă la 'nscriere
Să-şi arate-a lor avere
Fără de scădere.

Şi din Galileia,dela Nazaret,
Mers'a şi Maria la Vifleem drept,
Leagănul naşterii sale,
De a spus ce bine are,
Că legea-i tare.

Şi Ea'n cetate,loc nu şi-a aflat,
Dar la câmp,deoparte,de-un sălaş a dat;
Când şezu să odihnească,
Ora îi sosi să nască
Fiinţa cerească.

După miez de noapte,pruncul L-a născut,
Îngerească oaste,cântând,s'a văzut;
Iat' Christos,Mântuitorul,
De viaţă dătătorul
Şi izbăvitorul.

***

FLORILE DALBE

Astă seară-i seara mare,
Florile dalbe,
Seara mare-a lui Crăciun.
Noi umblăm să colindăm,
Peastă vreme 'ntunecoasă
Pe potec'alunecoasă.
- Voi,patru colindători
Vă alegeți doi din voi
Și vă duceți la grădină,
La grădina Raiului,
Rupeți fir
De calomfir
Și fire de busuioc
Ș'apoi treceți la fântână,
La izvorul lui Iordan,
Muiați fir
De calomfir
Și fire de busuioc,
Ș'apoi mergeți colindând,
Doi pe urmă botezând,
Stropiți casa,
Stropiți masa,
Stropiți feți
De coconi creți,
Coconi creți s'or pomeni
Și frumos ne-or dărui
Cu daruri dela părinți;
Stropiți feți de fete mari,
Fete mari s'or pomeni
Și frumos ne-or dărui
Cu năfrămi grele de fir;
Stropiți fețe de bătrâni,
Bătrânii s'or pomeni
Și pe noi ne-or dărui
Cu colac de grâu curat
Pe colac
Vasul cu vin,
Fie ospățul deplin.

***

SOLI DIN CER

Soli din cer,
Sfinți îngerași,
Se cobor
La păstorași,
Daruri scumpe aducând
Și pe Iisus preamarind;
Azi la Betleem,
Azi la Betleem.

CERCETAT-AU CEI TREI CRAI

Cercetat-au cei trei crai
Pe Christos cu daruri,
Irod le-a grăit lor:
Ce umblați voi căutând?
Iara ei i-au răspuns lui:
- Pe cel ce s'a născut!
- Pe cel ce s'a născut de-l aflați
Mie de știre să-mi dați,
Să merg să mă închin Lui
Ca și Împăratului;
Și eu mă voi închina,
Unde pe Christos veți afla.

Magii când s'au înturnat,
Lui Irod veste n'au dat,
Pe-altă cale s'au întors
Spre al lor mare folos.

Fiecare'n țara sa,
Pe Christos îl preamărea;
Și noi azi să-l preamărim,
Pururea în veci,amin.

***

LA RÂTU LUI RUSALIM

Colo'n jos și mai în jos,
La râtuțu cel frumos,
La râtu lui Rusalim,
Grea turmă de oi se vede!
Da la oi cine-mi pândește?
Pânde-mi bunul Dumnezeu
C'un brâu roșu de'mpărat,
Cu flueru 'nferecat,
Cu'n topor-încolțurat,
Șade dânsul răzămat.
Fluier zice,turma'ntoarce,
Este-o oaie,peste-o oaie,
Nu-mi iernează,ni-mi verează.
Rups'o Dumnezeu ș'o zis:
- Lăsa-oiu pă voi-oi,
Că-s alb ca și voi.
- Mai trude,mai nevoie,
Că și noi te-om dărui;
La Sângeorz cu'n miel frumos,
La Ispas cu'n drob de caș.
Și de-amu până'n vecie,
Mila Domnului să fie
Tuturor spre bucurie.

****

DINO BUZZATI

Născut în 1906 la Belluno,în nordul Italiei;premiat de câteva ori;redactor de multă vreme la "Corriere della Sera" - DINO BUZZATI e unul dintre prozatorii cei mai fericit dotați ai epocii noastre. Arta sa, foarte adesea pusă în legătură cu Kafka,dar nu mai puțin aderentă la o tradiție a scrisului italian (Fracchia,Bontempelli),se desvoltă,într'un echilibru esteticește convingător și cu o putere sugestivă neobișnuită în literatura mai recentă,pe foarte riscanta muchie de cuțit a limitei dintre real și imaginar:verismul se ridică,într'o frază bine modulată și îngrijită,la simbol și alegorie;datele cele mai contingente,transpuse ca într'o atmosferă de basm, respiră ozonul unei semnificații largi,universale , în care suflul liric e dat de o melancolie ușor și aproape imperceptibil colorată de ironie pe marginea eternei singurătăți a omului și a speranțelor sale,destinate mereu dezamăgirii.Eroul capodoperii lui Buzzati,romanul "Deșertul Tătarilor"(1940), care,în treacăt,prezintă o situație inițială asemănătoare cu aceea din "Rusoaica" lui Gib Mihăescu, după multele petrecute "se încăpățânează în iluzia că faptul important trebuie încă să vie".
In pagina a treia,de cultură,a ziarului,la care e redactor,Dino Buzzati publică des proze ca aceasta de mai jos,cu punct de plecare în actualitatea cea mai imediată.Caz nu prea des printre "inteligența" Apusului,e activ,de partea bună a baricadei.

Mircea POPESCU

***

TRIUMVIRUL

Un anume Simeon,închis în groapa cea mai de jos a temniței de Stat,la patruzeci de metri sub pământ (unde lumina nu pătrunde decât sub forma unui firav reflex al becului din coridor,printr'o crăpătură infimă a ușii,nu mai mult ca un fir palid de lumina,și nici aceasta mereu,din când în când numai,când se arată inspectorul carcerei,la două-trei zile odată,să spunem,nu mai des;în restul timpului

e cu neputinţă să ştii dacă e zi sau noapte;iar aerul,stătut acolo,
nu mai este aer,ci un fel de mâl invizibil,care intră şi iese din
plămâni cu sunet cavernos);un om,condamnat la moarte pentru crime
împotriva sanctităţii Poporului (crime nelegiuite şi cu atât mai
primejdioase,cu cât nimeni nu-şi dă seama că le comite,şi totuşi
acuzarea îţi vine pe loc,fără măcar să te poţi apăra,întrucât impu-
tarea îl transformă pe acuzat dintrodată într'un vierme,pe care ni-
ci calicii n'ar vrea să pună mâna;cine,mă rog,a văzut cândva - atât
ar mai lipsi! - un vierme,o râmă,desvinovăţindu-se?);omul acesta din
duşmănia sorţii la cea mai de jos şi desonorantă treaptă,conştient
că în curând va fi nimicit (nu e deloc exclus ca în acest moment
chiar călăul să stea dincolo de uşă,cu cheia în mână,gata să intre),
omul ăsta,aşa dar,astăzi este fericit.

Şi e fericit fiindcă astăzi temnicerul,odată cu mâncarea, îi va
aduce o foaie de hârtie.De două luni i-a tot promis că i-o aduce,dar
pe urmă a amânat mereu,cu pretextul pericolului:vai de capul nostru
dacă din întâmplare inspectorul,răsărind pe neprevăzute,ar da peste
foaia de hârtie!

Noroc că,încă de acum un an,condamnatul la moarte a reuşit să-şi
procure un creion,mai exact un biet muc de creion,de vreo cinci-şa-
se centimetri (jos,în groapa temniţei,se află într'adevăr de doi a-
ni jumătate,aşteptând tot timpul moartea,însă când-va veni călăul
să-l ia,e un mister,ar putea sosi dela un moment la altul).

Gândindu-se la hârtia promisă - n'are importanţă cât o să fie de
mare,ajunge şi o foaie de caiet -,Simeon tremură de nerăbdare. Dar
la ce-i poate servi foaia de hârtie? Pe ea,condamnatul la moarte a-
re intenţia să scrie nu o implorare,o cerere de graţiere sau de amâ
nare,fiindcă aşa ceva n'ar avea nici un sens.Va scrie o misiva mi-
nistrului Og,cel mai puternic dintre Triumviri,şeful suprem al po-
liţiei,unde-şi va mărturisi toată vina.

Simeon e atunci un adevarat criminal,un trădător,un duşman al Pa
triei şi al lui Dumnezeu-Poporul? Nici vorbă:el n'are ideie de una
ca asta,până astăzi motivul condamnării îi apare cu totul de neînţe
les.Decât că,târît la cel mai josnic nivel de degradare umană,con--
vins că moartea e inevitabilă,îi mai rămâne o ultimă speranţă fira-
vă:aceea că Og,citindu-i scrisoarea,îşi va putea face asupra sa o
părere,nu spunem mai puţin defavorabilă,dar oarecum nu atât de as--
pră şi de indignantă.Ideia că ura atotputernicului s'ar putea poto-
li oleacă îi procura o enormă consolare.Ar muri senin.

Og într'adevăr e mai mult decât un om,mai mult chiar decât un
bărbat de Stat.Este spiritul însuşi al Dumnezeului-Popor încarnat..
O privire,un cuvânt,un gând fugitiv al lui înseamnă balsam pentru
sufletul celui în necaz.

Sigur că Simeon nu-şi face iluzii.Îşi dă seama de greutaţile i-
mense,care stau în calea planului său temerar.

In primul rând se poate întâmpla ca temnicerul să-i fi promis fo
aia de hârtie în glumă;sau să-şi uite făgăduiala,sau în fine să nu
reuşească sa i-o dea din motive în afară de voinţa lui.

Admiţând apoi că gardianul îi va aduce hârtia,iar el,Simeon,va
reuşi să scrie epistola (cât îi va trebui cu anemicul,intermitentul,
microscopicul fir de lumină,care pătrunde în celulă?),rămâne proble
ma plicului.Nu poţi,desigur,trimite o hârtie desfăcută Şefului Po-
liţiei.Iar în ceea ce priveşte plicul,temnicerul a avut până acum o

atitudine negativă.A spus pur şi simplu că e imposibil.In cel mai
bun caz,aşa dar,o să fie nevoie de o lungă acţiune diplomatică,lu-
ni şi luni de tratative dificile.Oricum,însă,a pune mâna pe o foa-
ie de hârtie e deja motiv de consolare.

Când ai scris misiva,ai obţinut un plic,l-ai convins pe gardian
să-i puie mărcile şi s'o vâre la cutie,n'ai făcut totuşi decât pri
mii paşi.Se poate întâmpla,cum se întâmplă des,ca scrisoarea să nu
ajungă la destinaţie;sau chiar,sosind regulat la Minister,să se ră
tăcească (sosesc avalanşe de scrisori în fiecare dimineaţă:condam-
naţi,care se mărturisesc vinovaţi şi chinuiţi de remauşcări,cer in
sistent să fie executaţi ei mai întâi);ori în fine se prea poate ca
scrisoarea,citită de un funcţionar inferior şi incapabil,să fie lu
ată în nume de rău,considerată insuficientă sau indecentă din pri-
cina hârtiei de calitate proastă,şi prin urmare aruncată la coş.

Dar presupunând chiar un noroc fără seamăn,presupunând că scri-
soarea ar ajunge (ce de întâmplări minunate ar trebui să conveargă
la un rezultat ca acesta!) pe masa de lucru a lui Og,cine-ţi gara-
ntează că o va citi? Ii sosesc pe birou mii de scrisori.

In sfârşit,mai rămâne încă o îndoială:admiţând că în urma unei
serii de minuni,una dupa alta,Og va citi scrisoarea şi o va găsi
chiar convingătoare,cum o să priceapă cine a scris-o? Cum să-şi
mai poată aminti,după doi ani şi jumătate,de el,Simeon,un condamnat
pierdut între mulţimea prăpăstioasă a condamnaţilor,păduche imund
de fărâmat cu o lovitură de călcâi printre alte mii de păduchi i-
munzi ca el? Aşa că totul până la urmă n'ar servi la nimic.

***

Atâtea temeri sunt însă exagerate.Fiindcă Og nu are nevoie de
petiţii,cereri şi scrisori pentru a şti ce vor condamnaţii dela el.
El ştie în practică totul.Şi tocmai din această cunoaştere a fapte
lor şi a gândurilor celor mai ascunse ale aproapelui derivă puterea
lui diabolică;o putere care întrece de departe şi cea mai îndrăs--
neaţă închipuire a cetăţenilor.

O formidabilă armă,care le lipseşte celorlalţi doi triumviri,e-
ste corpul de Stat al gărzilor:formaţiune echipată până în dinţi şi
fanatică,la ordinele sale.

Dar aceasta e nimic faţă de puterea,pe care i-o asigură spionii
Sunt stoluri de agenţi,pretutindeni,răspândiţi în fiecare birou,la
fiecare comandament,în orice fabrică,în case,ferme,locurile cele
mai izolate.Până şi prin stepele pustii,în munţi,în largul mării,u-
rechile lor însetate ascultă.Sunt neobosiţi;devotaţi trup şi suf-
let,pătrunzători.Şi nu lucrează împreună,nici vorbă,ci fiecare pe
contul lui,fără să ştie măcar colegul de birou,cu care stă faţă în
faţă,de dimineaţa până seara.

Nu trece zi fără ca Og să nu se închidă în cabinetul său rezer-
vat şi să asculte glasurile spionilor.Camera seamănă cu interiorul
unui stup,are pereţii şi tavanul tapisate cu mici celule.Fiecare
celulă e un megafon,din care ies glasurile informatorilor împrăşti
aţi dealungul şi dealatul vastului imperiu.Este un cor neîntrerupt
de şoşote,care zi şi noapte descoperă viţiile oculte ale poporului.
In provincia cea mai mărginaşă,cineva se scoală la trei noaptea şi,

după ce se asigură că toată lumea doarme în casă,coboară desculţ la etajul inferior,să vorbească cu un prieten;în acelaşi momont, ştirea sboară prin radio spre Capitală,se prea poate ca lui Og să-i servească.

Ceas după ceas,el urmăreşte în modul acesta chiar viaţa de toate zilele a generalilor,a miniştrilor,a celorlalţi doi triumviri.Dacă vreunul dintre aceştia ar avea măcar intenţia unui gând duşmănos faţă de el,Og ar şti-o imediat.Cine,deci,s'ar putea crede mai sigur ca el?

Mai mult decât atât:din meandrele foarte adânci ale temniţei, îi sosesc,transmise prin aparate ultrasensibile,discuţiile,vorbele celor închişi,sgomotele,gemetele,oftatul cel mai firav.Dintr'o celulă într'alta,bătând cu nodul degetelor în ziduri,nefericiţii îşi trimit mesaje cu ajutorul unui alfabet convenţional.Dar nici măcar aceste dialoguri secrete nu se sustrag controlului:Og cunoaşte la perfecţie acele semnale;uneori le ascultă şi le descifrează,însă nu prezintă prea mult interes pentru el.E mereu aceeaşi poveste.Nimeni nu protestează,nu urzeşte revolte,nu plănueşte evadări;nimeni nu pretinde că a fost arestat pe nedrept.Cine ştie pentru care motiv,toată lumea se declară vinovată,se arată plină de căinţe,găseşte justă pedeapsa,ba chiar ar vrea să fie şi mai gravă;în special condamnaţii la moarte.El ascultă câtva timp,surâzând:băeţi de treabă,în fond!

După care,apăsând pe un buton,închide circuitul megafoanelor. Tăcere deplină.Aprinde satisfăcut o ţigară. "Slavă Domnului - îşi face socoteala - nimic nu-mi scapă;o furnică-dacă ar complota contra mea,aş şti-o imediat,nici vorbă de surprize,în întreg imperiul eu singur pot trăi liniştit".

***

Gardianul a fost de cuvânt.Simeon a căpătat hârtia.Şi printr'un noroc extraordinar,afară,pe coridor,becul e aprins,un firişor de lumină intră în celulă.

Sprijinind foaia pe zid,Simeon în sfârşit poate începe să scrie. De emoţie,degetele abia ţin creionul."Supremului Reprezentant al lui Dumnezeu-Poporul,Ministru de Interne,Şef Suprem al Poliţiei , Prea Luminatului Triumvir Og..."

Pe neaşteptate,o bătaie în zid.Au închis pe cineva în celula de alături,care era goală de mai multe luni?E o groapa şi mai joasă, mai strâmtă şi mai umedă decât a sa,rezervată pentru trădătorii şi mai infami decât el.Simeon răspunde pe dată.

- Toc,toc!Cine e?Toc,toc!Cine e?Eu sunt Simeon X,condamnat la moarte.

- Şi eu sunt condamnat la moarte,zice celălalt,fără să-şi spună însă numele.Ascultă:cum să obţin o foaie de hârtie şi un creion?.. Ajută-mă,te implor!

- Ce,vrei să le scrii alor tăi?N'o să le sosească scrisoare nicicodată.

- Nici vorbă!Până ce mai e timp,aş vrea să-mi mărturisesc în scris vinile.

Simeon bate,spunând: - O foaie de hârtie am;am reuşit s'o capăt adineaori.Dar îmi serveşte pentru o petiţie

- O petiţie? La cine?

- Către Şeful Poliţiei,către Marele Og.

In zid răsună o bătaie lungă şi iute,treizeci de lovituri fără întrerupere,semnal care se traduce: râs.

- De ce râzi?,întreabă Simeon.

- E prea târziu,răspunde celalalt: Og sunt eu.

Traducere din l.italiană
de Mircea POPESCU

***

U.S.A.

Walt WHITMAN:

NU ÎNCHIDEŢI PORŢILE

Nu închideţi porţile pentru mine trufaşe biblioteci
Căci aduc ceeace lipseşte în rafturile voastre supraîncărcate,
O carte,care nu spune nimic despre război,
Şi'n cartea aceasta a mea,nu cuvintele ci scopul ei înseamnă totul,
Căci este o carte aparte,fără legătură cu trecutul şi neîncărcată de filosofie,
Dar care vă va cutremura cu nenumaratele-i secrete ce ţâşnesc din fiecare pagină.

***

Stephen CRANE:

CĂLĂTORUL

Călătorul,
Zări poteca spre adevăr
Şi fu cuprins de mirare;
Crescuse mare buruiana pe ea.
"Hm", spuse,
"Văd că n'a mai trecut nimeni pe aici
De multă vreme".
Mai târziu observă că fiecare buruiană
Era câte-un cuţit.
"Ei" murmură el în cele din urmă;
"Fără îndoială că se mai găsesc şi alte drumuri".

Tălmăciri de
Nicolae NOVAC

****

Olavo BILAC:

SONET

În noaptea-aceea tristă, de chin şi tulburare
Atât de lung privit-am spre 'naltul cer stelin,
Incât şi astăzi dacă privesc din întâmplare,
Spre cer, în minte-acele amare clipe-mi vin.

Strivind în gene plânsul, în noapte am ieşit,
Cu greu un ultim strigăt în pieptu-mi am înfrânt...
Iar cerul strălucea placid şi infinit.
Şi-un tânguit părea că freamătă în vânt...

O cerule, tu singur durerea mi-ai simţit!..
Strălucitoarea lună 'ncepuse să coboare,
Rupând cu gingăşie a norilor perdea;

Deasupra mea, tăcută, departe până'n zare
Tristeţea Căii Laptelui încet se revărsa
Ca un şuvoi curat de lacrimi arzătoare.

***

B. LOPES:

„PER RURA"

II

Deasupra şesului pustiu
Nepătrunsă, cuprinzătoare, liniştită,
Căzut-a noaptea înstelată,
- Arcă de nestemate...

Din când în când scânteiază
Prin ale câmpurilor buruiene
Felinarul albăstriu
Al pâlcului de licurici.

Ca un făt din poala
Pământului, bun şi roditor,
Atârnă luna colo sus,
Ce, pe deasupra munţilor
Pluteşte mare şi albă...

Se inundă de lumină văzduhul!
Calea, mărginind pădurea,
Pare-acum o largă,
Imensă fâşie de argint.
Alături se ridică sălaşul
Unor buni şi veseli păstori
Ce stau trântiţi pe pături, lâng'olaltă,
Deasupra grămezii de poveri.

Glume şi zicale
Curg aci 'năuntru, pe'ntrecute;
Şi, împotriva răcorii tăioase,
Vreascuri, de roşii flăcări
Cuprinse, trosnesc.

Sue 'n văzduhuri
Pocnetul castagnetelor.
Mii de cântări din popor
Răsună, în dulce ne'ntrerupere,
In suspinatul violelor
Până'n răsărit de zori...

Noapte bună, flăcăi!

***

IMN PRIMĂVERII

Lăstar înmugurit, belşug de floare! Zeitate,
Ce peste a Driadelor împărăţie eşti
Stăpână adorată, - crăiasă ce domneşti
In lumi din basm şi vis înfiripate;

Intră, magnifică splendoare-a primăverii,
In ăst bordei umil şi'ntunecat:
Ca el să se transforme, primindu-te, 'n palat
Măreţ, lăcaş senin al încântării...

Imprăştie-mi în suflet lumina-ţi glorioasă
Şi'nvredniceşte-mă de-a ta cuminecare,
Dă viaţă şi putere fiinţe-mi istovite;

Venirea ta irumpă tumultoasă
In glas de corn şi chiuit de vânătoare
Trezind ecoul văii adormite.

Traduceri de
Nicolae Iancu-PĂLTINIŞANU

****
****

A. DE SAINT-EXUPERY

Poate cea mai importantă carte a lui Antoine de Saint-Exupery, scriitorul care a descoperit pentru literatură o nouă regiune şi o nouă perspectivă, aceea a stratosferii, precum şi una din capodoperile literaturii universale este "LE PETIT PRINCE". Micul prinț, singurul locuitor al asteroidului B 612, descoperit în 1909 de un astronom turc, intreprinde o călătorie de studii prin planetele vecine, toate locuite de câte un singur specimen. Pe prima a întâlnit un rege, pe a doua un vanitos, a treia era locuită de un bețiv, a patra speculată de un om de afaceri, pe a cincea lucra un aprinzător de felinare publice, pe a şasea cerceta un geograf, care la sfătuit să-şi continue călătoria pe Pământ.
Redam capitolul XV din această superbă alegorie a celui mai de seamă scriitor pe care ni l-a dăruit actuala dramă a umanității.

D. C. A.

MICUL PRINȚ

Planeta a şasea era de zece ori mai mare. Ea era locuită de un domn bătrân, care scria cărți voluminoase.
- Ei bravo! iată un explorator! exclamă el când văzu pe micul prinț.
Micul prinț s'aşeză pe masă, suflând din greu. Călătorise atât de mult!
- De unde vii? îl întrebă Domnul bătrân.
- Ce este cartea aceasta enormă? zice micul prinț. Ce faci aici?
- Eu sunt geograf, spuse Domnul bătrân.
- Ce este un geograf?
- Un savant, care ştie unde se găsesc mările, fluviile, oarşeele, munții, deşerturile.
- Foarte interesant; însfârşit o ocupație veritabilă! zice micul prinț, aruncându-şi o privire în jurul lui pe planeta geografului - Nu mai văzuse până atunci o planetă atât de majestuoasă.
- E foarte frumoasă planeta D-tale. Are oceane?
- Nu pot şti, zise geograful.
- O! făcu micul prinț decepționat. Dar munți?
- Nu pot şti, zice geograful.

- Dar oraşe, fluvii, deşerturi?
- Nici asta nu pot şti, zise geograful.
- Bine, dar D-ta eşti doar geograf!
- E just, zise geograful, dar nu sunt explorator! Duc mare lipsă de exploratori. Nu este geograful cel care face socoteala oraşelor, fluviilor, munților, mărilor, oceanelor şi deşerturilor. Geograful este prea important pentru a umbla de colo până colo. El nu părăseşte niciodată biroul său. In schimb el primeşte pe exploratori. Ii chestionează şi le notează amintirile. Şi dacă amintirile unuia din ei i se par interesante, geograful intreprinde atunci o anchetă asupra moralității exploratorului.
- De ce asta?
- Pentru că un explorator care ar minți, ar provoca adevărate catastrofe în cărțile de geografie. Şi tot aşa un explorator care ar bea prea mult!
- De ce asta, întreabă micul prinț.
- Pentru că oamenii beți văd dublu. Şi atunci geograful ar nota doi munți acolo unde nu există decât unul singur.
- Cunosc pe cineva, zise micul prinț, care ar fi un prost explorator.
- Posibil. Prin urmare, când moralitatea exploratorului pare bună, se face o anchetă asupra descoperirii sale.
- Se merge la fața locului?
- Aş! E prea complicat. Se cere însă exploratorului să aducă dovezi. Dacă este vorba, spre exemplu, de descoperirea unui munte mare, i se cere să aducă, drept dovezi, pietre mari.
Geograful făcu deodată o mişcare.
- Dar tu, tu vii de departe, nu? Eşti explorator! Ai să-mi descrii planeta ta!
Şi geograful deschide registrul şi începe să-şi ascută creionul. Referințele exploratorilor se notează mai întâi cu creionul. Pentru a le nota cu cerneală, se aşteaptă până când exploratorul va fi adus dovezile.
- Ei? întreabă geograful.
- Oh! la mine nu e prea interesant, spune micul prinț, totul este mic. Am trei vulcani. Doi vulcani în activitate şi unul stins. Dar nu se ştie niciodată!
- Nu se ştie niciodată, confirmă geograful.
- Am şi o floare.
- Nu consemnăm florile, observă geograful.
- Cum asta? Sunt cele mai frumoase!
- Pentrucă florile sunt efemere!
- Ce vrea sa zică "efemere"?
- Geografiile, precizează geograful, sunt cărțile cele mai prețioase. Ele nu se demodează niciodată. Se întâmplă foarte rar ca un munte să-şi schimbe locul. E foarte rar, când un ocean rămâne fără apă. Noi scriem lucruri eterne.
- Da, dar vulcanii stinşi pot deveni din nou activi, întrerupse micul prinț. Ce înseamnă "efemer"?
- Că vulcanii sunt stinşi sau activi, nouă ne este indiferent, remarcă geograful. Ceeace contează pentru noi, este muntele. el nu se schimbă.
- Dar ce înseamnă "efemer"? repetă micul prinț, care, în toata viața lui, nu renunțase la nicio întrebare pusă.

– Asta înseamnă:"ceeace este amenințat să dispară în curând".
– Şi floarea mea este amenințată să dispară în curând?
– Desigur!
– Floarea mea este efemeră,îşi spune micul prinţ,şi n'are decât patru spini pentru a se apăra contra lumii!Şi eu care-am lăsat-o singură acasă!
A fost primul lui sentiment de regret.Dar prinzând din nou curaj:
– Ce mă sfătueşti să vizitez? întrebă el.
– Planeta Pământul,îi răspunse geograful.Are o reputaţie bună...
Şi micul prinţ a plecat cu gândul la floarea lui.

* *
*

LIPSĂ DE IMAGINAŢIE...

Micul prinţa s'a urcat pe un munte înalt.Singurii munţi pe care-i cunoscuse erau cei trei vulcani,care-i veneau până la genunchi,iar vulcanul stins îi servea de taburet."De pe un munte ca acesta",şi-a spus el deci,"voiu vedea dintr'o singură privire toată planeta şi toţi oamenii..."Dar nu văzu decât vârfuri de stânci colţuroase.
– Bună ziua,spuse el într'o doară.
– Bună ziua,bună ziua...bună ziua......,răspunse ecoul.
– Cine eşti?.întrebă micul prinţ.
– Cine eşti...cine eşti...cine eşti....,răspunse ecoul.
– Nu vrei să fii prietenul meu,eu sunt singur,spune el.
– Sunt singur...sunt singur...sunt singur....,răspunse ecoul.
"Ce planetă nostimă",se gândi el.E complect uscată,colţuroasă şi sărată...Şi locuitorii sunt lipsiţi de imaginaţie: ei repetă ce le spui.Acasă aveam o floare,care vorbia întotdeauna cea dintâi..."

Traducere din l.franceză
de D. C. A M Z Ă R.

****
****

G E R M A N I A

G O E T H E:

CÂNTĂREŢUL DIN HARFĂ

Cine bucăţica-i de pâine cu lacrimi n'a udat,
Cine în nopţile-i pline de grijuri şi-vreri
Pe patul lui plângând n'a stat,
Acela nu vă cunoaşte,cereştilor puteri!

Voi ne purtaţi spre a vieţii taină şi chemare,
Voi pe sărac îl faceţi dator să rămână,
Ş'apoi îl părăsiţi în ruşinare:
Căci orice datorie pe pământ se răzbună.

Traducere de Nicolae NOVAC

****

RĂSPUNS PREOPINENŢILOR MEI

După încercările nereuşite din "Patria" şi "România Muncitoare"
se pare că rubrica de discuţii libere "Actualităţi şi controverse"
va prinde rădăcini în "Vers",care vede lumina zilei în ţara clasică
a libertăţii de opinie şi de credinţă.Tonul relativ academic - ceea
ce pentru început înseamnă foarte mult - în care preopinenţii mei
să străduesc a-şi formula obiecţiunile faţă de poziţia mea românea
scă şi ortodoxă,e de bun augur.Cele câteva expresii mai tari sunt,
ca deobiceiu,mai de grabă o dovadă de nesiguranţă pe poziţia prop-
rie.Ori de câte ori judecata se clatină,subconştientul îi vine în
ajutor cu mijloace verbale.In lipsa argumentelor,se recurge la sub-
terfugii.E tactica retorică obişnuită,care nu trebue să ne descura-
jeze.Mai puţin plăcut e faptul că prietenii mei - care-mi cunosc i-
deile din ţară şi-mi păstrează încă "stimă şi simpatie" - au găsit
de cuviinţă să-şi ascundă faţa sub masca unor pseudonime,care mă si-
lesc să stau de vorba - oarecum la mine încasă - cu simpli anonimi.E
adevărat că mai ales "vocea" unuia din ei îmi pare deosebit de cun-
noscută,dar sentimentul penibil rămâne totuşi,nu atât pentru mine
care nu am nimic de ascuns cât mai cu seamă pentru ei,care vor tre-
bui în cele din urmă să-şi smulga singuri masca.Dar trecând peste
aceste mici inconveniente formale,să intrăm în discuţia chestiunilor
de fond.

Mai întâi <u>lipsa elitelor preoţeşti la noi</u>.Asupra acestei afirma-
ţii a lui Codreanu prietenii mei nu par a fi de acord:unul o limi-
tează în spaţiu;celalalt în timp.Pentru cel dintâi,Codreanu s'a re-
ferit in special la situaţia din Biserica noastră,ferindu-se de ge-
neralizări pripite;după al doilea,el a vorbit,atunci,în 1938,"de pe
un plan strict românesc",oarecum "din cetate",pentrucă i-ar fi lip-
sit orizontul larg pe care l-a avut Moţa.Prima interpretare mi se
pare justă şi conformă cu textul şi spiritul lui Codreanu - ea a
stat dealtfel şi la baza consideraţiunilor mele;a doua,dimpotrivă ,
falsă.

Nu e adevărat ceeace se crede de către unii legionari şi nelegi-
onari că Moţa ar fi avut un orizont mai larg decât Codreanu,care n'a
"ieşit în lume".E drept că acesta trăia mai retras de "lume",dar a-
ceasta n'avea nimic de-a face cu perspicacitatea şi lărgimea lui
de vederi.Intre cei doi,Codreanu rămâne fără îndoială personalitatea
<u>excepţională</u>,lucru pe care Moţa l-a recunoscut fără înconjur în tes
tamentul său politic.

Intr'adevăr,Codreanu,vorbind de lipsa unei elite preoţeşti, s'a
ferit de a generaliza,limitându-şi afirmaţia în special asupra stă-
rilor dela noi.Dar tocmai această prudenţă a lui a putut atrage, în
1943,atenţia cercurilor interesate ale Vaticanului - cu atât mai
mult cu cât afirmaţia data din 1938 - pentru simplul motiv că ea
concorda perfect - deşi absolut întâmplător - cu concepţia catolică
despre clerul şi spiritul ortodox.

Nu e adevărat că Vaticanul aflase <u>atunci</u> pentru <u>prima dată</u> des-
pre Mişcarea legionară şi ideile ei. A afirma acest lucru înseamnă
a crede că nunţiaturii dela Bucureşti, i-a scăpat cel puţin în anii
1933-1938, din viaţa noastră publică tot ce putea fi mai interesant
pentru un observator al Bisericii. Dovada că Bisericile romano- şi
greco-catolica urmăreau de aproape evoluţia Mişcarii legionare chiar
sub raportul religios, este faptul că, în epoca de ascensiune a Legi
unii (1934-1938) din ce în ce mai mulţi preoţi uniţi luau contact cu
ea, interesandu-se în special de vederile lui Codreanu în legătură
cu soarta Bisericii Române unite "după biruinţă". Am amintit că a-
tunci când unul din ei a auzit, prin 1936-37, părerea lui Codreanu
că, după victorie, problema aceasta "se va rezolva dela sine", a pără
sit imediat cuibul în care se afla. Dealtfel corespondenţa lui Moţa
cu aşa zisul "Serviciu Mondial", publicată recent de Dl. C. Papanace
la Roma, ne aduce amănuntul acelui monsenior Benigni, pe care Moţa
nu-l cunoştea, dar care se interesa foarte de aproape de soarta lui
Codreanu şi a Mişcării după asasinarea lui Duca, amănunt care do-
vedeşte că <u>pe vremea aceea</u> raporturile dintre Mişcarea legionară
şi Vatican mergeau în <u>sens unic</u>, adică: dinspre Vatican înspre legi-
une.

Avea oare Codreanu dreptate să vorbeasca de lipsa unei elite
preoţeşti mai ales la noi, cum crede primul autor, a cărui distincţie
grafică între ELITĂ preoţească şi elită PREOŢEASCĂ mi se pare ire-
velantă? După părerea mea, nu. Pentru motivele arătate: 1. o elită
preoţească, cât de restrânsă şi de modestă, nu ne-a lipsit niciodată;
2. "focul sacru" nu e un fenomen pur lumesc, în dependenţă exclusi-
vă de <u>calitatea clerului</u>. La noi Ortodocşii cel puţin, prezenţa vie
a Cuvântului dumnezeesc în sufletul poporului credincios s'a dove-
dit mai eficace pentru permanenţa Bisericii decât activitatea cle-
rului, Românul s'a obişnuit de mult "să facă ce spune popa, iar nu ce
face popa".

Punând accentul pe calităţile clerului, Codreanu vedea, cel puţin
în ce priveşte situaţia dela noi, lucrurile greşit, apropiindu-se a-
stfel, fără să vrea şi fără să ştie desigur, de punctul de vedere ca
tolic, care, potrivit unei întregi tradiţii istorice, insista mai mult
asupra elementului uman şi rolului acestuia în propagarea credin-
ţii. Cum se explică această abatere a lui Codreanu dela realitatea
ortodoxă spre concepţia catolică? Afirmaţia lui - pe care n'o în-
temeiază mai de aproape şi căreia nu i se poate acorda valoare
principială - a fost reacţiunea firească şi de moment la atitudi-
nea clerului <u>superior</u> al Bisericii noastre - căci de cel inferior
Codreanu n'avea niciun motiv să se plângă - care vedea în Legiune
o încercare nepermisă de a politicianiza credinţa, punând Biserica
în serviciul politicii - cel puţin în faza de luptă şi cucerire a
puterii în stat.

Se va obiecta că înalta ierarhie a luat această atitudine osti-
lă Mişcarii, nu atat din grija pentru independenţa Bisericii cât mai
cu seamă din cauza conexiunii ei cu vechile partide şi a cointere-
sării la dăinuirea statului liberal-burghez, pe care Legiunea îl
combătea din răsputeri. E foarte posibil că <u>acesta</u> să fi fost moti
vul <u>real</u> - conştient sau subconştient - al ostilităţii Sfantului
Sinod faţă de Legiune: <u>teama</u> că odată cu statul de atunci va dispa-
şi el - ceeace avea să se întâmple totuşi mai târziu în RPR; dar

asemenea presentimente nu şi le mărturiseau înalţii ierarhi nici
lor înşile!

Ipoteza că Codreanu se va fi gândit poate la desavantagiile că-
sătoriei pentru misiunea preoţească e complect inutilă şi ea vine
dintr'un spirit alterat de mentalitatea catolică, pe care autorul
nostru a cunoscut-o ulterior, în anii pribegiei în Occident. Codrea-
nu era străin de asemenea considerente. Familia proprie are desigur
avantagii şi desavantagii pentru un preot, ca şi pentru multe alte
profesiuni dealtfel. Pentru avantagiile ei, Ortodocşii au rămas la
căsătoria preoţilor; din cauza desavantagiilor, Catolicii au extins
celibatul la întregul cler şi aceasta abia în secolul XII (1139) Una
din cauzele crizei de preoţi la Cataolici este tocmai celibatul.

Nu e adevărat ceeace susţine primul autor ca "elementul religi-
os n'ar fi avut nicio "influenţă determinantă" în societatea romă-
nească dintre cele două războaie mondiale. In această epocă a Romă-
niei Mari au apărut gânditori religioşi ca Nae Ionescu, Nichifor
Crainic şi chiar un Mircea Vulcănescu, care, din nefericire, a scris
prea puţin. In această epocă au apărut publicaţii ca "Gândirea",
"Cuvântul", "Calendarul", care toate au însemnat adevărate şcoli de
gândire românească şi ortodoxă. Şi tot acum şi-a făcut apariţia în
viaţa nomatră publică Mişcarea de masse a tineretului intelectu-
al, care, în reprezentanţii ei autentici cel puţin, Codreanu şi Moţa,
a plecat, precum se ştie, "dela icoană". Să ne imaginăm ceeace eu am
numit "evoluţia în linie dreaptă" a României şi vom recunoaşte ime
diat că influenţa "elementului religios" n'ar fi putut decât să
crească.

Cât despre grupul Moţa, el n'a mers în Spania nici să "mărturi-
sească pentru ortodoxismul românesc", nici pentru a "folisi catoli-
cilor lui Franco", ci - cu riscul suprem - pentru a face un gest
politic simbolic - de un romantism întârziat, aşa cum a făcut impre
sia în tot Occidentul catolic şi protestant, şi tot un sens simbo-
lic voia să aibă prezenţa Părintelui Dumitrescu-Borşa în acest grup
Răspunderea acestei acţiuni revine în fond - în plină doctrină le-
gionară - lui Codreanu însuşi, fără asentimentul căruia nimeni n'ar
fi îndrăsnit să ia o asemenea iniţiativă, şi istoria va avea de ju-
decat, în ultima instanţă, dacă ideia a fost sau nu fericită pentru
evoluţia ulterioară a Mişcarii.

Că nouă în exil ne lipseşte elita preoţească, pe care o visează
primul autor, e, din păcate, în unele cazuri, un adevăr dureros, dar nu
e mai puţin adevărat - cum am arătat în "Frăţia Ortodoxă" pe luni-
le Iulie-Septembrie 1954 - că nouă Ortodocşilor ne lipsesc pur şi
simplu <u>preoţii</u>, în timp ce fraţii uniţi au prea mulţi pentru numărul
şi nevoile lor. Şi mai tristă este constatarea justă a prietenului
meu că "exilaţii români trăesc într'o sărăcie spirituală vecină cu
moartea". Aceeaş convingere m'a determinat pe mine să încep "acţiu-
nea" Frăţiei Ortodoxe, cum o numeşte cu mult prea pretenţios cel de
al doilea prieten, care mi-a făcut onoarea să se ocupe de modestele
mele idei şi iniţiative. Dar cu această problemă, care cere desvoltă
ri mai largi, mă voi ocupa altădată şi în altă parte.

D. C. AMZĂR

***

DE CE "FRĂŢIE ORTODOXĂ?"

(Pentru ca cititorii noştri să poată urmări evoluţia discuţiilor libere ce se duc în prezent în cadrul acestei tribune, şi crezând că nu poate fi decât spre folosul celor ce urmăresc aceste discuţii, publicăm acest articol apărut în săptămânalul "SOLIA", oficiosul Episcopiei Ortodoxe Române din America, Anul XIX, No.42, la rubrica: "Cu duhul blândeţei".)

x x

In revista "VERS" scoasă la East Chicago de către d-l Nicolae Novac, pe lângă materialul literar, bine ales, s'a publicat şi un articol "De ce "Fraţie Ortodoxă"?" iscălit cu pseudonimul Doru Cordun. Autorul îşi arată surpriza şi am putea spune indignarea că în Germania apare un supliment al SOLIEI redactat de d-l Amzăr cu numele de "Fraţie Ortodoxă". Desigur ca d-l Amzăr va şti - dacă va găsi de cuviinţă - cum să răspundă însă nici noi nu putem trece cu vederea această stare de spirit din lumea refugiului românesc care îşi face loc pe ici pe colo şi anume teama unora de a se mărturisi ortodocşi. Cele două pagini ale d-lui Cordun ne aduc aminte de versurile dela Evanghelistul Luca Cap 22-V.55 şi următoarele-unde se istoriseşte cunoscuta lepădare a lui Petru care se ţinea "de departe" de grupul celor cari duceau pe Isus la judecată. Zice Scriptura: "Şi au aprins focul în mijlocul curţii şi au şezut la foc şi a şezut şi Petru între ei. Văzându-l o servitoare cum sta în lumina focului s'a uitat bine la el şi a zis: Şi acesta era cu el. Ci Petru s'a lepădat de Ilsus, zicând, "Femee, nu-l cunosc".

Cam aşa răspund astăzi unii dintre botezaţii ortodocşi oridecâte ori vre-o servitoare îi descoperă că ar fi ortodocşi ca moşii şi strămoşii lor.

Domnilor, nu cunosc ortodoxia pare a zice d-l Cordun în articolul pomenit, cu toate că d-sa este născut, crescut şi educat în lumea şi spiritualitatea ortodoxă. Care de ce această lepădare petriniană?

Pentrucă d-l Cordun vrea unirea cu catolicii ori cel puţin vrea ca mieluşelul ortodox să nu crâcnească în faţa ofensivei catolice. In faţa duşmanului comunist d-sa nu vede altă soluţie pentru ortodocşi decât să renunţe de bună voie la credinţa strămoşilor, adică dupăce ne-am pierdut pământul şi libertatea să ne vindem şi credinţa. Problema unirii între ortodocşi şi catolici este prea vastă temă de discutat în "Vers" ori chiar în SOLIA şi noi subscriem la părerea că în planurile dumnezeeşti şi în evoluţia istorică ar putea să existe şi o înfrăţire între creştinii din Apus şi cei din Răsărit, însă nu putem subscrie nicicând la capitularea ortocşilor români în faţa catolicismului care speculează suferinţa de astăzi a ortodoxiei ciupind prozeliţi pentru un blid de linte ori pentru speranţele unor roluri politice de jucat în viitor.

Că fraţii catolici sunt astăzi în poziţia de a "dispune de forţă organizată" o ştim şi noi foarte bine. Dar mai ştim că şi în evul mediu catolicismul a dispus de forţă mult mai mare decât astăzi şi că ortodoxia era sub jugul păgânilor de Turci, însă forţa catolică n'a fost folosită pentru liberarea ortodocşilor de sub stăpânirea oprimantă, ci pentru crearea Imperiului Latin de Răsărit şi jefuirea Constantinopolului şi a locurilor sfinte dela Ierusalim. Şi rezultatul a fost că ortodoxia nu s'a prăpădit şi nici catolicismul nu a cuprins "toată faţa pământului".

Astăzi, ortodocşi şi catolici, ne aflăm în faţa unei ofensive anticreştine şi materialiste care atacă pe două fronturi. Nu există nici un ortodox pe faţa pământului care să nu accepte o "frăţie creştină" de apărare a civilizaţiei şi a Bisericii. Dar mâna care ni se întinde dela Roma să nu fie cea prozelită, ci una de înţelegere şi frăţietate. Frântura de pâine asistenţială care se dă unui refugiat român astăzi să nu fie învelită în declaraţia de renunţare la ortodoxie şi nici în intimidarea ori promisiunile cari să înspăimânte pe d-l Cordun de vorba "Frăţie Ortodoxă". Iar sărbătorirea zilei de Zece Mai la Detroit să nu se facă în două locuri numai pentrucă fraţii catolici nu pot să stea la aceiaşi masă cu ortodocşii. Şi preoţii în coloniile româneşti ortodoxe să nu fie trimeşi de misiunea catolică a monseniorului Kirk şi Episcopul ortodox român din America să şi-l aleagă credincioşii fără opoziţia fraţilor catolici şi fără amestec din partea lor în afacerile noastre bisericeşti.

Şi atunci sigur că "hora unirii" confesionale se poate juca cel puţin pe terenul luptei comune de liberare a neamului românesc. Dar până atunci, şi chiar după acea, nu ne este deloc ruşine să folosim vorba de "ortodox", chiar dacă d-l Cordun consideră că a mărturisi punctul de vedere ortodox este atitudine "sectară".

Că nici d-l Amzăr şi nici Episcopia nu-au folosit nume ca cele sugerate de autorul articolului din "Vers" ca "Frăţie Românească" ori "Liga Culturală" este prea dela-sine-înţeles: în cadrul ortodoxiei s'a putut face şi frăţie românească şi ligă culturală atâtea secole şi se mai poate, iar ambiţii politice noi ortodocşii nu avem. Pe noi ne interesează ca să ne menţinem şi apărăm "sărăcia şi nevoile şi neamul" şi n'am urmărit crearea de organizaţii politice care să înmulţească numărul celor existente astăzi în lumea refugiului românesc. Atenţia noastră este concentrată în menţinerea sufletului ortodox într'o lume neortodoxă pentrucă suntem convinşi că multora din cei cari umblă astăzi prin lumea largă atâta numai le-a mai rămas din toată moştenirea naţională şi părintească.

***

CONTRIBUŢII LA O "CONTROVERSĂ"

In "controversa" dintre dl. Amzăr şi D. Gâdea (care nu este un pseudonim cum crede dl. Amzăr), pe tema "elitei" preoţeşti a cărei lipsă "cel puţin la noi" a fost înregistrată de către Corneliu Zelea Codreanu în însemnările sale dela Jilava, ori ce încercare ar mai face dl. Amzăr şi oricâte articole ar mai scrie, adevărul rămâne de partea lui Codreanu: o elită preoţească ne-a lipsit, în toate timpurile. In schimb, la fel, în toate timpurile dealungul istoriei noastre am avut figuri excepţionale de preoţi de elită. Ceeace, fireşte, nu este totuna.

Părerea noastră este că Dl.Amzăr priveşte problema dintr'un un-
ghiu greşit.Că,n'a prins,cu alte cuvinte,sensul adevărat al remar-
cei făcută cu durere de către Codreanu.

Când,în 1938,Codreanu scria că ne lipseşte o elită preoţească ,
nu s'a gândit,- aşa cum interpretează dl.Amzăr - la numărul mic de
licenţiaţi şi doctori în teologie pe care-i aveam ca slujitori ai
altarelor,pentrucă nu anii de studii,nici diplomele,dau cuiva cer-
tificatul de "elită".Prin "elită preoţească",Codreanu a înţeles de
sigur,acea categorie de păstori sufleteşti,conştienţi de marea mi-
siune ce şi-au asumat atunci când au îmbracat haina şi au primit
taina preoţiei.La acei apostoli ai satelor noastre,care trebuiau
să fie călăuzitorii poporului în vremuri de restrişte şi bejenie.
La acele făclii ce trebuiau să ardă viu în întunericul şi desmăţul
necredinţei,la acele lanţuri puternice care trebuiau să ţină strâ
ns legat poporul de credinţa strămoşească şi care,trebuiau să fie
elitele preoţeşti de care neamul a simţit atâta nevoie.

Dl.Amzăr,rămâne sguduit de cele câteva treceri la catolicism în
registrate în amarul nostru exil,şi punându-şi pe cap coiful orto-
doxiei,porneşte la atac,fără ca să-şi dea seama că stă călare pe
Rosinanta,asemeni legendarei figuri a lui Cervantes,căci,cel puţin
pentru moment,pericolul care ameninţă ortodoxia nu sunt cele câte-
va mori de vânt ridicate de catolici în deşertul refugiului nostru,
întrezărite şi identificate de d-sa,ci în lupta bine gândită şi ca
lculată a comunismului materialist..Dar dl. Amzăr pare că a uitat,
sau nu ştie,că în România dintre cele două războaie mondiale, sate
întregi,se converteau la protestantism mai ales.Şi care era cauza?
Că doară atunci nu eram "refugiaţi" şi „flămânzi" ca să putem spune
că cei care au părăsit ortodoxismul,au primit o bucăţică de pâine,
"învelită în declaraţia de renunţare la ortodoxie",Să nu fi fost
oare o altă cauză care a determinat pe acei oameni să părăsească
credinţa moşilor şi strămoşilor lor?Să nu fi fost oare tocmai lip-
sa unei elite preoţeşti la care s'a gândit Codreanu,pricina acelor
convertiri?...

Jocul de cuvinte al d-lui Amzar că "La noi Ortodocşii cel puţin
prezenţa vie a Cuvântului dumnezeesc în sufletul poporului credin-
cios s'a dovedit mai eficace pentru permanenţa Bisericii decât ac-
tivitatea clerului"s'ar putea interpreta tocmai în defavorul afir-
maţiilor d-lui Amzăr,căci d-sa recunoaşte cu alte cuvinte că nu
atât datorită activităţii clerului,permanenţa Bisericii a dăinuit,
"cel puţin la noi ortodocşii" ci mai ales acelei prezenţe vii a
"Cuvântului dumnezeesc" care "s'a dovedit mai eficace" decât "acti
vitatea clerului".D-sa crede deci că nu clerul,prin chemarea sa a
purtat poporul românesc spre Dumnezeu,ci că,poporul,care a simţit
în adâncul sufletului său "prezenţa vie a Cuvântului dumnezeesc"a
găsit drumul spre Dumnezeu,singur,fără ajutorul clerului.Fraza a-
ceasta este foarte gravă pentru cel care se ridică cu pretenţii de
apărător şi îndrumător al ortodoxismului românesc,căci mai mult
chiar decât constatarea lui Codreanu,ea confirmă lipsa acelei eli-
te preoţeşti.Nu s'a gândit dl.Amzăr că,făcând această afirmaţie în
1954,ea ar putea fi speculată în favorul propagandei catolice cu
mult mai mare succes decât cea făcută de Codreanu în 1938,căci în
timp ce Codreanu constata doar lipsa unei elite preoţeşti la noi
ortodocşii,dl.Amzăr constată existenţa unei turme fără de păstori,
dacă "prezenţa vie a Cuvântului dumnezeesc în sufletul credincio-

şilor s'a dovedit mai eficace pentru permanenţa Bisericii decât ac-
tivitatea clerului".Judece acum şi cititorul,gravitatea afirmaţiei
d-lui Amzăr,în comparaţie cu cea a lui Codreanu...

Dar dl.Amzăr nu se opreşte aici,din păcate.D-sa continuă în fra
za imediat următoare,astfel:"Românul s'a obişnuit de mult "să facă
ce spune popa,nu ce face popa".Deunde reese clar că,poporul Român,
a avut o intuiţie precisă a lipsei unei elite preoţeşti,mulţumindu
se să facă ceeace zice popa,şi nu ceeace face popa.Ne miră mult că
dl.Amzăr n'a dibuit subtilitatea acestui proverb românesc în care
poporul nostru,cu un nemaiîntâlnit spirit de observaţie şi cu o do-
ză epigramatică înnăscută,(dovadă existenţa atâtor proverbe şi zi-
cale sau strigături de joc "în doi peri" în folclorul nostru) a a-
firmat cu zeci de ani înainte,ceeace Codreanu constata cu durere ,
abia în 1938.Cum de a ales dl.Amzăr tocmai acest proverb românesc,
care,fie vorba între noi,numai cinste nu face clerului nostru, a-
tunci când vroia să afirme tocmai contrarul?...Ne întrebăm atunci,
cine a văzut,sau vede "lucrurile greşit",atunci când pune "accentul
pe calităţile clerului",Codreanu sau dl.Amzăr?Noi înclinăm să cre-
dem că cel din urma.Caci,dacă Codreanu în însemnările sale dela Ji
lava din 1938,furniza "fără să vrea şi fără să ştie desigur" - cum
spune dl.Amzăr - material propagandei antiortodoxe a Vaticanului,
dl D.C.Amzăr - poate tot fără să vrea şi fără să ştie - face ace-
laş lucru,în anul dela Domnul 1954.

Inainte de a încheia discuţiile în jurul acestei teme,am vrea
să mai spunem că;nu de licenţiaţi sau doctori în teologie are ne-
voie Neamul Românesc,nu de preoţi afacerişti,preoţi deputaţi,sena-
tori,agenţi electorali sau ai siguranţei,ci de adevăraţi păstori
sufleteşti.Acestea sunt elitele preoţeşti.Adevăratele elite la ca-
re s'a gândit Codreanu,când le-a semnalat lipsa.

*

In "controversa" dintre dl.Amzăr şi dl.Gâdea,că anume "elemen-
tul religios" n'ar fi avut nicio "influenţă determinantă" în so-
cietatea românească,afirmaţie pe care dl.Amzăr o respinge,aducând
în sprijinul tezei d-sale numele lui Nae Ionescu,Nichifor Crainic
şi Mircea Vulcănescu şi publicaţiile:"Gândirea","Cuvântul" şi "Ca-
lendarul"(au mai fost dealtfel şi altele)dl.Amzăr are dreptate.Or-
todoxismul românesc,a creat cu adevărat un curent sau o şcoală de
gândire românească şi ortodoxă.Din nefericire însă,acest început de
şcoală de gândire românească şi ortodoxă,neputându-şi continua dru
mul evolutiv în condiţi normale(războiul,ocupaţia rusească),iar
dascălii fiind trecuţi la cele eterne sau reduşi la tăcere,Neamul
Românesc a fost văduvit de o mare şi poate unică posibilitate de a
se afirma în cultura universală,printr'un ortodoxism românesc cre-
ator.

*

Dl.Amzăr,ne rezervă,însă,o mare surpriză în cadrul articolului
din acest număr,pe care o fixează,ca pe o bombă cu întârziere,toc-
mai către sfârşit şi care ne surprinde la un intelectual român şi
ortodox de talia d-sale.Iato:"...grupul Moţa...n'a mers în Spania
nici să "mărturisească pentru ortodoxismul românesc;nici pentru a
"folosi catolicilor lui Franco",ci - cu riscul suprem - pentru a
face un gest politic simbolic - de un romantism întârziat..."

Dacă dl.Amzăr,în străfundul conştiinţei d-sale,crede cu adevă-
rat în afirmaţia făcută mai sus,înseamnă că d-sa n'a înţeles şi de

pătruns nimic din spiritualitatea ortodoxă a Neamului Românesc. Şi aceasta ne surprinde cu atât mai mult cu cât este o flagrantă contradicţie cu cele afirmate tot de dl. Amzar numai cu câteva rânduri mai înainte, ca: "...Mişcarea de masse a tineretului intelctual, ...în reprezentanţii ei autentici cel puţin, Codreanu şi Moţa, a plecat, precum se ştie, "dela icoană"... Părerea noastra, sinceră, ca români şi ortodocşi este ca; Moţa, plecând voluntar să lupte şi să moară în Spania catolică, a împins ortodoxismul românesc la dimensiuni universale. Moţa, a trăit, ca nimeni altul din generaţia sa, momentul ortodoxismului românesc, în toată plinătatea lui. Ideolog şi luptător în acelaş timp, Moţa a plecat pe drumul jertfei pentru a mărturisi, catolicilor şi ortodocşilor în acelaş timp, că, atunci când "se trage cu mitraliera în faţa lui Christos", atunci când creştinismul este ameninţat de forţele răului, creştinii din toată lumea trebuie să strângă rândurile într'o unică mărturisire: mărturisirea frăţiei creştine. Nu un gest politic a vrut să facă Moţa, plecând în Spania, ci un gest de mare şi uluitoare înţelegere creştină. Jertfa lui, simbolică, da, dar câtuşi de puţin "de un romantism întârziat", nu poate fi banalizată şi minimalizată la un gest politic. Şi, dacă exponenţii vieţii ortodoxe şi catolice s'ar putea ridica până la acel nivel de înţelegere şi de străluminare creştină al lui Moţa, noi suntem siguri că n'ar trebui să asistăm la spectacolul, ruşinos şi dureros, al unei lupte inutile între două biserici ale lui Christos.

Dar dl. Amzar, în catolicofobia d-sale, se vede că a pierdut orice putere de discernământ şi de judecată obiectivă. D-sa se complace în donchijoteasca postură a unui luptător cu un duşman imaginar, neputând vedea limpede că duşmanul unic şi de moarte, atât al ortodocşilor cât şi al catolicilor, este acelaşi: comunismul ateu cu doctrina sa materialistă. In loc de a contribui cu inteligenţa şi puterea d-sale de muncă la combaterea acestui duşman al creştinismului şi al civilizaţiei, d-sa caută să identifice în fiecare catolic un ortodoxofag. Noi nu spunem că acţiunea d-lui Amzăr pentru o frăţie ortodoxă este superflue, atâta timp cât această acţiune se încadrează în dimensiunile unei frăţii creştine. A porni la drum, însă, o asemenea acţiune, cu scopul final: combaterea catolicismului, care, cel puţin pentru moment şi atâta timp cât suntem şi unii şi alţii antrenaţi în lupta împotriva comunismului ateu, nu reprezintă pentru noi ortodocşii nici un pericol mortal, înseamnă a porni, din capul locului cu stângul. Căci, oricâtă importanţă ar vrea să dea dl. Amzăr celor câteva convertiri la catolicism - sincere sau interesate - adevărul este că, ele nu au nici o greutate în balanţa exilului nostru. Şi deci, nu este cazul, cel puţin deocamdată să ne alarmăm. Asemenea treceri, la catolicism şi mai ales la protestantism, cum am mai spus-o mai înainte, şi într'un număr chiar mai simţitor, au fost înregistrate şi ieri, în ţară, şi cu toate acestea, poporul românesc a rămas, în structura sa, ortodox.

Adevărul este, că ne găsim în prezent încleştaţi în luptă cu duşmanul de moarte al creştinătăţii şi civilizaţiei. Şi lupta, impune o disciplină. Şi nouă, ortodocşilor, şi catolicilor. Atâta timp cât legile severe ale acestei discipline, de a înceta certurile şi frământările interne din Biserica lui Christos, nu primează; duşmanul comun, nu are decât de câştigat.

Noi nu spunem că catolicii nu şi-ar avea partea lor de vină la disensiunile prezente. Ceea ce s'ar impune, pentru moment, cel puţin

la noi românii, ar fi realizarea unui armistiţiu, dacă-i putem spune astfel, a unei înţelegeri mutuale între cele două biserici predominante în sânul românilor din afara graniţelor ţării, pentru ca într'un efort comun de înţelegere creştină, să putem duce, pe un singur front, lupta împotriva duşmanului care ameninţă existenţa noastră ca popor creştin. Pentrucă, înainte de a fi ortodocşi sau catolici, suntem toţi ROMÂNI!

Nicolae N O V A C

***

ULTIMUL RĂSPUNS LA RĂSPUNS

Noi ştiam dece Frăţie ortodoxă. Face omul ce poate şi ce vrea. Mai ales: ce vrea. Sunt conjuncturi nenorocite în care scandalagii şi ciomăgaşii cuvântului îşi pot face profesia din batjocură, din împroşcarea urii în toate direcţiile. Pe noi însă ne interesa: dece nu frăţie creştină? Şi asta e cu totul altceva. E ceea ce trebuie să facem! Din imensul uragan de azi, care pune în cumpănă ziua de mâne a tuturor neamurilor şi însăşi faţa creştină a lumii, gândul oricărui om cinstit ridică drept poruncă absolută unirea tuturor creştinilor în faţa comunismului ucigător, şi poate mai departe: a tuturor neamurilor cu Dumnezeu, pentru a sfărâma puterea diabolică a celor fără Dumnezeu, a materialiştilot, a celor, cari decăzând până la subanimal, au decretat drept armă ura; drept comportare morală şi socială: viciul şi batjocura; drept finalitate: nimicul.

E un moment crucial în omenire: de viaţă şi de moarte. Şi depe creasta ameţitoare a lui, certurile dintre religii şi biserici (ori cât de justificate ar fi ele) pierd din importanţă. Mai mult: devin fără sens, devin crimă la adresa unităţii, şi trădare faţă de ţelul final; faţă de această omenire care se vrea regăsită'n adevăr şi dreptate, care e înfometată de dragoste şi care, în adâncurile ei greu de pătruns, visează o clipă a învierii în Dumnezeu, a împlinirii Împărăţiei.

Depe această culme, omul cinstit capătă conştiinţă de împărat şi se leapădă de mărunţişuri, de neajunsuri administrative. Vede numai marele câmp de bătălie şi nu pierde din ochi pe duşman.

Intr'adevăr lumea s'a împărţit acum în două. Comuniştii, victorioşi în toate manevrele lor, sunt gata de atacul final. Pentru a zăpăci definitiv lumea apuseană ei aruncă slogane de pace, de coexistenţă. Şi între noi există destui trădători cari vreau biruinţa otrăvii marxiste, cari susţin propaganda şi spionajul rusesc, cari predică coexistenţa, în timp ce se sbat să fure ultimele secrete atomice şi să le predea bolşevicilor, cu gândul că pe ruinele lumii, îşi vor putea aşeza ei cortul dominaţiei şi exploatării materiale.

Şi, orice ar încerca cineva să spună, singura realitate ce poate fi opusă comunismului, e ordinea creştină. Numai cruciatul creştin, luptătorul jertfelnic al dragostei iisusiene, poate opri înaintarea bestiilor bolşevice. Mâne, în încăerare, toate celelalte formule se vor prăbuşi. Oastea creştină a neamurilor va birui numai dacă va fi unită. Şi cine nu vede că în fruntea coloanelor creştinătăţii, ca cea mai organizată, conştientă şi jertfelnică oaste, stă lumea

catolică?Nu oare pentru acest motiv se îndreaptă azi toate atacu-
rile mişelnice ale Rusiei,cât şi ale trădătorilor din toată lumea,
împotriva Sfântului Scaun dela Roma?
Să fim noi oare aşa orbi sau aşa de dispuşi la vânzare,încât să
lovim acolo unde duşmanii noştri de moarte lovesc?Dece atunci răfu
ielile ortodoxilor cu catolicii,tocmai acum în exil,când am găsit
adăpost la ei şi ajutor,şi când trebuie să ducem alături de ei lup
ta cea mare?Iată ce nu putem înţelege.Iată dece ne-am întrebat:de.
ce nu frăţie creştină?De atunci însă,alt număr al Frăţiei Ortodoxe
a apărut,cu atacuri şi mai înverşunate,cu batjocuri şi mai grele.E
asta spre întărirea ortodoxiei?Foarte problematic.E poate pentru
întărirea frontului creştin împotriva comunismului?Oamenii de bună
credinţă în loc să aştepte răspunsul,s'ar ruşina,şi-ar schimba a-
titudinea.Pentrucă ea nu e folositoare omenirii,nici plăcută lui
Dumnezeu.Şi foarte dăunatoare nouă Românilor.Dar se vede din răs-
punsul dat prin SOLIA,că avem de-aface cu conaţionali de rea cre-
dinţă,nărăviţi la polemica cu orice preţ.De aceea nici nu vom mai
pune întrebări pentru ei de-acum,şi nici nu le vom mai răspunde.
Pentrucă venim dintr'o generaţie de mare conştiinţă românească şi
creştină,ne-am fi aşteptat ca la SOLIA să domnească măcar acum ati
tudinea de împărat.Dar în locul ei găsim una de perceptori rurali
ai ortodoxiei,de bătători în darabana ecumenicilor ce slujesc spe-
luncile şi cochetează cu Moscova,rânjind neuman a coexistenţă, pe
spinarea unor neamuri(cum e şi al nostru)cărora le e pusă existen-
ţa goală-goluţă,în joc.
Şi ce mângâietor ar fi fost să fi apărut de-o pildă în SOLIA ur
mătorul comunicat:
- Judecând răscrucea de primejdii prin care trece omenirea,şi
conştienţi de marea chemare a lumii creştine în combaterea duşma-
nului de moarte care este comunismul,şi visând aşezarea altei or-
dine sociale şi politice,în care să se bucure de pace,dreptate şi
libertate toate neamurile pământului;iar pe de altă parte,cunos-
când toate manevrele mişelnice ale bolşevicilor,cât şi ale duşma-
nilor lui Hristos,din ţările vestice,ce tind la învrăjbirea şi fă-
râmiţarea forţelor creştine,biserica ortodoxă Română liberă,dec. la
ră că dorul ei cel mai înalt e refacerea unităţii bisericii lui
Hristos şi că întru acest scop ea renunţă la orice polemică cu ce-
lelalte religii şi confesii creştine pe toată durata luptei în ca-
re ne-am angajat,până la înfrângerea definitivă a duşmanului comun.
Când uneltele satanei stau gata să cutropească lumea,să dărâme al-
tare şi milenii de cultură creştină,nu noi vom fi aceia cari să ne
pierdem în certuri locale,menite să ne sustragă obiectivului prin-
cipal.Indemnăm pe toţi creştinii să nu caute diferenţele,ci să a-
firme şi să cultive numai ceea ce ne poate uni,ce ne poate ridica
la uriaşa înălţime a unei armate biruitoare întru Dumnezeu"...
Cu un asemenea comunicat s'ar da într'adevăr prima lovitură duş-
manilor lui Hristos.Dar ni-i scris,se vede,să vorbim în gol,adre-
sându-ne celor dela "Solia" şi "Frăţia".Se vede lucru,aceştia nu
au timp să-şi dea seama că lumea arde.Ei piaptănă cu măestrie cosi
ţele ortodoxiei,aşa ca să se împlinească proverbul.Şi furioşi ne
isca "lepădare" petriniană,din ceea ce pentru ei,ca slujbaşi ai
Domnului,ar trebui să fie suprema datorie.Dar Dumnezeu e de-asupra
şi ne vede,şi ne va judeca.Atâta.Şi pentru totdeauna.

Doru CORDUN

CRONICI

CĂRȚI

ION PROTOPOPESCU : "PROBLEME DE MÂINE ÎN ROMÂNIA", Editura "Cartea Pribegiei",Valle Hermoso,-1952.

-.-

Gândul la ce ne va aştepta mâine,la ce vom găsi la întoarcerea
noastră acasă,la ce va trebui să facem pentru a ţine pas cu isto-
ria,a preocupat în ultimul timp o serie de intelectuali români din
exil.Sporadic,am putut întâlni discuţii pe marginea problemelor de
mâine din România,în revista "Orizonturi" din Stuttgart şi, într'o
oarecare măsură,în "Destin" din Madrid.Chiar în paginile acestei.
reviste s'a publicat în anul trecut un capitol dintr'o lucrare a
d-lui D.C.Amzăr,care se situiază pe acelaş plan al cercetărilor u-
nor probleme fundamentale româneşti,pornindu-se dela ceea ce a fost
şi trecându-se prin ceea ce este,pentru a se încerca o lămurire a
problemelor strâns legate de condiţiile de viaţă ale poporului nos
tru - materiale şi spirituale - ce vor trebui soluţionate în viitor.
Că o reîntoarcere la stările de lucruri care au caracterizat .
viaţa românească dintre cele două războaie mondiale,nu mai este
posibilă,este îndeobşte clar.Că nu totul a fost rău în România de
ieri,este iarăşi cunoscut.Ceea ce va trebui să se facă,acum,este
doar un discernământ,o cumpănire şi o cercetare minuţioasă a fap-
telor,pentru a continua ceea ce a fost bun şi a extirpa răul.Pen-
tru a ne putea ridica însă la acest punct înalt dela care să pri-
vim şi să judecăm problemele ce ne privesc direct şi de rezolva-
rea cărora va depinde - fără doar şi poaţe - viitorul nostru ca
neam,trebueşte,mai întâi de toate a lăsa laoparte orice preconce-
pţii,va trebui să ieşim din umbra oricăror"idei fixe" şi departe
de orice simpatii sau antipatii,să judecăm şi să deslegăm aceste
probleme în ambianţa lor.Va trebui,cu alte cuvinte,să rupem cu
"tradiţia",atunci când această tradiţie nu poate decât să ne ţină
legaţi la mâini şi picioare,pentru a putea face faţă momentului
istoric pe care-l trăim.A ne crampona în această "tradiţie", pen-
trucă aşa ne-a fost lăsată moştenire dela strămoşi,înseamnă a trăi
în afară de istorie.Căci,dacă strămoşii noştri au arat câmpurile
cu plugul de lemn,au trăit în case fără de geamuri şi au umblat în
opinci,nu înseamnă numaidecât că şi noi va trebui neapărat să fa-
cem la fel,pentru a dovedi că suntem "vrednicii" lor urmaşi. Tim-
purile pe care le trăim,sunt altele şi o acomodare la noul fel de
viaţă,ni se impune categoric.Astăzi,dar mai ales mâine,nu va mai
pune problema apartenenţei noastre la ideologii politice,ci capi-
tala problemă de a fi sau a nu fi.A dispare în negurile istoriei.
Cei ce continuă deci să gândească prin prisma "partidului" şi a
ideologiei lui - bună sau rea - comit cea mai mare crimă împotri-
va neamului.Şi din păcate,asemenea specimene biologice,se mai în-
tâlnesc încă în amărâtul nostru exil.
Inainte însă de a fi "mai catolici decât Papa",să ne gândim pu-

ţin la ceea ce s'a petrecut în şi cu Germania,după cel de al doilea
război mondial.Naţional-Socialismul,ca formaţie politică şi ideolo-
gica,a fost condamnat.Cu toate acestea,multe din reformele sociale,
introduse şi realizate de acest regim,au rămas şi după nimicirea lui,
în vigoare.Ba mai mult chiar,au fost "împrumutate" şi de alte naţi-
uni.Motivul?Au fost găsite desigur adecuate.Au corespuns cerinţelor
imperioase ale timpului.N'au putut fi deci scoase din uz pentru sim
plul motiv că au fost realizate de o guvernare ostracizată.
  Cam tot la fel se prezintă şi pentru noi situaţia astăzi,şi cu
atât mai mult se va prezenta similar,mâine în Ţară.
  Probleme puse şi desbătute clar,cu competinţă şi rezolvate - deo
camdată pe hârtie - nu pot fi asvârlite în coşul cu hârtie pentru
motivul că autorul lor n'a aparţinut grupării politice ce va fi che
mată să conducă destinele României,după eliberare.Ele vor trebui fi
luate în considerare şi aplicate,dacă se va dovedi că sunt bune.De-
asemeni,din ceea ce vom găsi în Ţară,nu vom putea pune totul la re-
but,numai pentru că realizările s'au datorat celui mai crud şi inu-
man regim din istoria omenirii.Cred că,a ne încăpăţina de exemplu
să astupăm Canalul Dunărea-Marea Neagră - dacă se va termina cândva,
sau al lăsa aşa cum îl vom găsi la întoarcere ca un momument al te-
roarei şi morţii,ar fi o nebunie,de îndată ce ne dăm seama că el ar
putea duce foloase ţării.
  Dl.Prof.Ion Protopopescu,pune,în cartea ce încercăm să prezentăm
aici,o serie de probleme vitale pentru viitorul neamului nostru.Ia-
tă-le,aşa cum sunt redate,pe capitole:1.Stat agrar sau stat indus-
trial;2.Problematica învăţământului ştiinţific în România;3.Indus-
tria casnică,;4.Schimbul unicursal;5.Impotriva materialismului.
  Vom încerca să ne oprim,pe rând,la fiecare.
  In primul capitol:"Stat agrar sau stat industrial",dl.prof.Proto
popescu analizează două teze diametral opuse,aceea a lui Ion Mihala
che,care cerea nici mai mult,nici mai puţin decât părăsirea micii
industrii pe care o aveam în România de ieri,pentru a ne întoarce
la ogor",adică,proclama statul integral agrar,dat fiind faptul că ,
după socotelile sale unilaterale,produsele industriale româneşti co
stau mai mult decât cele de import - şi aceea a lui Mihail Manoiles
cu,care la rândul său,alarmat de diferenţa dintre "veniturile agri-
cultorilor realizate în agricultură şi industrie a dat strigătul de
alarmă al industrializării sub ameninţarea că statele agrare sunt
sortite să rămână sclavele statelor industriale(pag.11).
  Discutând aceste două teze,dl.prof.Protopopescu arată premizele
greşite dela cre porneau cei doi oameni de stat români şi concluzi-
ile total eronate la care ajungeau.Prin exemplificări şi calcule la
îndemâna oricui,d-sa este de părere că:"o politică înţeleaptă a pre
ţurilor va permite un schimb efectiv între cele două câmpuri de ac-
tivitate,ajutându-se în felul acesta reciproc,propăşirea agricultu-
rii prin industrializare şi desvoltarea industriei prin absorbţia în
câmpul agricol a unei cantitaţi mai mari de produse industriale na-
ţionale"(p.59).
  Soluţia aceasta,judecând stările de fapt din România de ieri şi
gândindu-ne la un viitor mai prosper al celor două clase sociale ro
mâneşti:agricultorul şi muncitorul din fabrică şi atelier;ni se pare
singura valabilă pentru mâine:un stat agrar,cu o industrie naţiona-
lă care să satisfacă cerinţele interne,şi,un echilibru în preţurile

celor doua categorii de produse,aşa încât,nici una dintre cele do-
uă tagme să nu se poată ridica în daana celeilalte.Pentru a ajunge
aici,însă,fireşte,va fi nevoie de un aparat de stat sănătos care
să armonizeze cele două câmpuri de activitate,urmărind propăşirea
naţională şi nu interese personale sau de castă...
  Problema şcolii româneşti este cea de a doua problemă capitală
pe care dl.prof.Protopopescu o desbate în paginile acestei cărţi.
Dând Cezarului ceea ce este al Cezarului,d-sa precizează dintr'un
început că nu are de gând să minimalizeze "meritul generaţiilor e-
roice care au creat şi au dus la o relativă strălucire acest învă-
ţământ",subliniind că ceea ce vrea să pună în lumină "este decala-
rea pe care învăţământul nostru ştiinţific a trebuit să o sufere
datorită unui conformism rigid faţă de principii depăşite,impasul
în care acest fapt ne-a condus şi imposibilitatea de-a mai putea
continua pe această cale"(p.61).
  De lacuna învăţământului superior românesc dintre cele două răz
boaie mondiale,credem că şi-a dat seama oricine a trecut prin el,
mai ales după ce a luat contactul cu lumea vestică.
  Desbătând cu multă competinţă această problemă "indispensabilă
nu numai pentru rosturile culturale ale neamului nostru în cadrul
civilizaţiei europene,ci chiar pentru însăş existenţa noastră ca
entitate naţională" şi analizând pe rând reformele şi experienţele
pe care învăţământul nostru ştiinţific le-a încercat de-alungul a-
nilor,d-sa caută să lege desvoltarea şi noua orientare a acestui
învăţământ de însuşi viitorul micei industrii româneşti pentru ca-
re a pledat în capitolul anterior,afirmând că "este greu de conce-
put realizarea unei industrii naţionale fără sprijinul unei ştiin-
ţe româneşti"(p.111),subliniind că "o ştiinţă românească nu se poa
te desvolta decât într'o ambianţă românească".D-sa combate cu toa-
tă energia formaţia livrescă şi mitul diplomei de care a suferit
învăţământul nostru,afirmând - pe bună dreptate - că:"şcoala trebu
să dea elevului o pregătire care să-l facă util prin ceeace e capa
bil să producă şi nu prin ceeace ştie să spună".Şi acesta este fi-
reşte idealul spre care trebuie să tindă învăţământul românesc de
mâine.
  Vorbind despre industria casnică(cap.III)"desfiinţată prin le-
giuiri care au interzis-o formal sau au distrus-o,făcând-o,tot prin
legiuiri,neinteresantă pentrucă devenea nerentabilă"-pentru cei ce
storceau vlaga poporului,adăugăm noi- dl.prof.Protopopescu pledea-
ză documentat şi cu căldură pentru repunerea în valoare a "tezauru
lui de virtute şi vrednicie al ţăranului,tezaur care constituie pa
trimoniul nostru al tuturor." Căci;"industria casnică este cheia
care deschide porţile unor multiple soluţiuni.Ea umple timpul ce
rămâne nefolosit după şi între muncile agricole,împlineşte bugetul
ţăranului agricultor,păstrează comoara de artă a neamului (lucru la
care nu s'au gândit politicienii noştri când s'au ridicat împotri-
va acestei industrii cu care neamul nostru s'a putut şi se va pu-
tea mândri mâine.-n.n.)şi contribue,prin geniul creator a milioane
de suflete înzestrate,la participarea în civilizaţie şi în istorie"
  In cel de al 4-lea capitol,dl.prof.Protopopescu pune problema
schimbului de bunuri dintre sat şi oraş,constatând că la noi,acest
schimb era unicursal,adică,bunurile mergeau într'un singur sens:de-
la sat la oraş,fără ca în schimb,cum era şi echitabil,alte bunuri
să meargă îndărăt dela oraş la sat.D-sa spune textual:"A ne închi-

pui că ţăranul este robul orăşanului şi că el trebuie să muncească numai pentru a-l hrăni pe târgoveţ,este o credinţă depăşita de timp şi de orice concept politic,economic ori social.Vremea iobăgiei a trecut şi este cu neputinţă să acceptăm principiul neoiobăgiei prin specularea clasei ţărăneşti de către cea orăşenească.Ori,schimbul unicursal,adică într'un singur sens,aşa cum se practica până acum, echivalează cu o neoiobăgie".Iar mai departe:"Îmbogăţirea unei clase în dauna alteia produce un desechilibru din care se nasc antagonisme şi care iscă lupta de clasă.Aşa a luat naştere concepţia politică a comunismului,din mizeria proletariatului,creat prin exploatarea fără milă a muncitorului de către capitalism"(pp.141-42).

Comunismul a înrăutăţit această stare de lucruri din România,cu mult mai mult.Ţăranul a fost adus dinnou,la sapă de lemn,prin aşa zisa"colectivizare"."Ţăranul a fost redus la rolul de robot"spune autorul."El munceşte ca o maşină şi nu i se dă dreptul la alte veleităţi de cât la raţia fixată de stăpânire ca să-i conserve puterea de muncă"(p.139).

Probleme schimbului dintre sat şi oras,aduce cu sine şi o seamă de alte probleme de ordin social şi politic,cari,fireşte,cu puţină chibzuinţă şi mult sentiment de dreptate,pot fi soluţionate în aşa fel încat echilibrul schimbului de bunuri să fie echitabil.

Ultimul capitol al cărţii;întitulat "Impotriva materialismului", este o chintezenţă a tuturor problemelor puse în capitolele anterioare,prin care autorul îşi îndeamnă cititorul la o descătuşare din mrejele materialismului,dovedind logic şi documentat cât de catastrofal pentru evoluţia spirituală a omului este doctrina materialismului.

Drept încheiere,ţinem să subliniem că această carte aduce în discuţie,pentru prima dată în exilul românesc,adunate laolaltă, o seamă de probleme de care va trebui să ţinem seamă în ziua reîntoarcerii noastre în patrie.Până atunci însă,credem că n'ar fi rău da anumite probleme puse în aceste pagini să fie reluate şi desbătute în publicistica exilului nostru,dacă nu pentru altceva,cel puţin pentru a familiariza massele cu probleme atât de capitale pentru însăşi existenţa noastră ca neam.

***

TEODOR SCORŢESCU: "M A G I E   A L B Ă",povestire,Editura Cartea Pribegiei,Valle Hermoso 1952.

După "Popi"(Cultura Naţională,Bucureşti 1930) şi "Concina prădată"(Fundaţiile Regale,Bucureşti 1939),dl Teodor Scorţescu se prezintă în faţa cititorului de literatură,cu o nouă lucrare,"Magie Albă",pe care şi-o subîntitulează foarte modest,"povestire".

Dintru început trebuie să afirmam că "Magie albă" este una din cărţile bune apărute în exil,care,în vremurile bune,în ţară,i-ar fi asigurat autorului un frumos succes de presă şi librărie.Căci "Magie albă" face parte din categoria acelor cărţi care se citesc cu "respiraţia tăiată",cum îmi spunea cândva Ionel Teodoreanu,definind astfel romanul de succes.

Scrisă limpede,logic,într'un stil frumos şi atrăgător,povestirea d-lui Scorţescu te captivează dela primele pagini."Magie albă" este una din acele cărţi pe care deîndată ce ai deschis-o,n'o mai

laşi din mână până ce n'ai isprăvit de citit ultima pagină.Şi,ceva mai mult;o carte care te urmăreşte,a cărei acţiune continuă să trăiască în mintea cititorului mult timp după ce lectura ei a fost terminată.Eroii,în majoritatea lor,sunt bine conturaţi,fiecare cu calităţile şi defectele sale,dela Ştefan,la Turzu,Stavros,Caliope sau acea lume simplă şi credulă a mahalalelor Stambulului,ca să nu mai vorbim de Ioana,în realizarea căreia autorul a pus toată pasiunea pentru a ne prezenta un tip de femeie,altul decât cel obişnuit.Femeia care renunţă la o rochie,pentru a cumpăra medicamente unui bolnav.Femeia care îşi sacrifică tinereţea şi viaţa,pentru a ajuta şi a duce alinare în casele nevoiaşilor şi suferinzilor.Femeia care renunţă voit la toate bucuriile pământeşti,pentru a merge pe un drum de sacrificii şi renunţări.Ioana îşi dă seama tot timpul că nu este decât carne şi sânge,ştie că va avea de luptat cu ea şi cu cei din jur,este conştientă că va avea momente de îndoială şi suferinţă,dar luptă cu cerbicie pentru a se menţine pe un plan înalt,poate idealizat,dar extrem de uman.Nu-i place zarva din jurul ei.Publicitatea o plictiseşte.Ea vrea să fie ea.Singură.Modestă.Neştiută.Condiţii morale care ridică pe om la gradul de sfinţenie.Fără a se desprinde din viaţa cea de toate zilele,fără să se retragă în schivnicie,Ioana trăeşte un destin înalt,ca om printre oameni,şi moare ca o sfântă.

Sfârşitul neaşteptat,brutal,dar atât de real construit,o ridică pe Ioana acolo unde numai sfinţii stau.

După ce caută zadarnic să convingă pe cei ce-i cereau să facă o minune,salvând viaţa unui muribund,că nu este decât o femeie ca oricare alta,neputincioasă în faţa legilor vieţii şi morţii,în clipa în care se apleaca spre trupul celui ce se lupta cu moartea,ea, care nu făcuse în viaţă decât binele,ea,care iubise oamenii mai mult decât pe sine însăşi,cade răpusă de mâna unui nebun alcoholic care-i înfige pela spate cuţitul în inimă,curmând viaţa pământească a Ioanei,care de aci înainte continuă să trăiască în amintirea celor ce au cunoscut-o şi a cititorilor,serafizată.

Nu minunile săvârşite de ea,ca vindecarea paraliticului Stavros şi nici binele făcut celor săraci şi nevoiaşi,nu sacrificiile şi nici lepădarea de sine,ci moartea o sfinţeşte pe Ioana.Moartea care vine în clipa în care Ioana se apropia de desăvârşire poate.

Oricât de simplă ni s'ar părea realizarea acestei cărţi şi oricât de stranie acţiunea,"Magie albă" pune o problemă mare şi vecinică,poate nihilistă,dacă vreţi s'o numiţi astfel:problema zădărniciei umane,rezolvată însă pe un alt plan decât cel obişnuit.Omul brută,reuşeşte să curme un mit,reuşeşte să dovedească că tot ceea ce este carne şi sânge,este predispus morţii.Dar,ca de atâtea alte ori în viaţa sfinţilor,sfârşitul lor brutal,crud,îi ridică în nemurire.Prin moartea lor,ei înving moartea.

Prin moartea ei,Ioana se purifică,încununând astfel întreaga ei viaţă de înfrângeri şi sacrificii pentru binele şi bucuria altora, cu serafica lumină a sfinţeniei.

Incheiem notele acestea fugare pe marginea povestirei d-lui Scorţescu,convinşi fiind că d-sa a dăruit literaturii româneşti o carte unică prin tema ei,o carte mare prin omenescul ei,o carte care va rămâne,pentrucă eroii ei trăiesc cu adevărat într'un peisagiu viu şi în mijlocul unei lumi în care trăim cu toţii.

***

CARNET

BRAZILIA

* In ziua de 5 Octomvrie a.c.a sosit pe aeroportul Congonhas din Sao Paulo,venind din Rio de Janeiro,dl.Ambasador Nicolae Petrescu-Comnen cu Doamna.In întâmpinarea distinsului oaspe,a ieșit la aeroport o delegație a Asociației Culturale "Carpato-Danubiana",în frunte cu Contele Wladimir Scipio del Campo,Dl.Nic.Iancu-Păltinișanu Președintele Societații Culturale "România",dl.Prof.I.Azevedo, iar din partea Rectoratului Universității din S.Paulo,dl.Jose Blasiis.

Dl.N.P.Comnen,ca vechi diplomat de cariera și prieten personal al actualului Ministru de Externe al Braziliei,Raul Fernandes, a fost invitat să viziteze Brazilia și să țină cu acest prilej o serie de conferințe.La Rio de Janeiro,d-sa a ținut mai multe conferințe,dintre care amintim pe cele pronunțate la Academia Braziliană de Litere,la Universitatea Catolică și la Casa Română.

In calitate de "Cetățean de Onoare" al orașului Florența(Italia) -unde fostul diplomat român s'a stabilit definitiv,încă din 1942-- dl.N.P.Comnen a fost însărcinat de Primarul acestui oraș a înmâna personal Primarului orașului Sao Paulo,cu ocazia festivităților de 400 de ani dela întemeerea capitalei paulistane,un dar,sub forma unui mare album monografic al Cetății Florența.

In dimineața zilei de 6 Octomvrie,dl.Ambasador Comnen,acompaniat fiind de d-nii Nic.Iancu-Păltinișanu,președintele Soc.Culturale "România" și deDr.Bela Szeoke,secretar general al A.C.C.D.,a făcut o vizită Guvernatorului Statului S.Paulo,fiind primit în "salonul de ceremonii".In cuvintele de "bun sosit" pronunțate cu această ocazie de dl.Lucas Nogueira Garcez,Guvernatorul Statului,n'au lipsit expresii de administrație și simpatie la adresa bravului popor român.Conversația care a urmat - în limba portugheză și italiană - a fost deosebit de cordială.In aceași zi,dl.Comnen a făcut o vizită la Consulatul General al Italiei,iar în ziua de 7 Oct.,s'a făcut în localul Primăriei,cu o deosebită ceremonie,predarea cadoului adus de dl.N.P.Comnen orașului Sao Paulo.D-sa a profitat de acest prilej pentru a atrage atenția d-lui Profirio de Paz,vice-primarul capitalei(apărut în substituirea Primarului,care se afla în concediu și călătorit în nordul țării) asupra coloniei române din S.Paulo,recomandând-o grijei și solicitudinei D-sale.

x

CONFERINȚELE ȚINUTE IN S.PAULO DE DL.AMBASADOR COMNEN

Cele 2 conferințe ținute de dl.N.P.Comnen în zilele de 8 și 13 Octomvrie au fost organizate de Societatea Culturală "România", având patronajul Rectoratului Universității din Sao Paulo.Prezentarea conferențiarului a fost făcută de D-nii Dr.Antonio Soares Amora,Directorul Departamentului de Cultură al Universității paulistane și Profesorul Dr.Maurer dela Facultatea de Filosofie și Litere. Dl.Comnen a vorbit despre "Dreptul la viață al micilor națiuni",iar

subiectul celei de a doua conferințe a fost:"Vers un monde meilleur". Ambele conferințe au fost rostite în limba franceză.In seara de 10 Octomvrie,acceptând invitația Universității Libere Maghiaro-Braziliene din S.Paulo,dl N.P.Comnen a conferențiat la Colegiul Sto.Americo despre "o încercare de federalizare danubiană în secolul XIX, (în limba italiană)care s'a bucurat de un deosebit succes.După conferință,a avut loc o recepție "în micul salon" al Colegiului.

Pentru a prilejui un contact mai intim cu elementele emigrației românești stabilite la S.Paulo,Societatea Culturală "România" a oferit un banchet D-lui și D-nei Ambasador Comnen,care a avut loc în distinsul local italian "Don Cecillo" și s'a desfășurat într'o atmosferă de caldă cordialitate românească.Au luat cuvântul la masă dl.Avocat.N.Iancu-Păltinișanu și dl.Augustin Hila.La urmă a vorbit dl.ambasador N.P.Comnen,mulțumind societății "România" și întregii colonii române pentru tot ce a făcut în legatura cu vizita d-sale la S.Paulo.Au participat la banchet din partea Soc."Romania" dl.N.Iancu-Paltinișanu(președinte) cu D-na;dl.Ion Dimitriu(prim secretar)cu D-na;dl.Duiliu De Bona(secretar)cu D-na;dl.Gh.Ursu(consilier)cu D-na;dl.Augustin Hila cu D-na;dl.Căpitan Al.Botescu;dl.Ion Potecașu Oana;d-na și dl.Prof.Migdal.Din colonia română din S.Paulo au mai luat parte:Dna și Dl.Ing.Dan Iasinschi,D-na și Dl. George Popescu,Dna și Dl.Dr.Fischer,Dna și Dl.P.Mihnea,Dl.Gheorghiu,Dl și Dna Pincalschi,iar ca oaspeți din Rio de Janeiro:Dna și Dl.Ing. Raymond P.Comnen.Ziarele braziliene locale:"A Gazeta","O Estado de Sao Paulo","Correio Paulistano"etc.precum și "Fanfulla"(în l.italiană)"Noticias Alemas"(în l.germană)și "Maghyar Hirlap"(ziarul coloniei maghiare)au publicat notițe și articole în legătură cu vizita diplomatului român la Sao Paulo.

x

PRIMA SLUJBĂ OFICIATA DE S.SA PAR.ANCHIDIM LA SAO PAULO

In Dumineca 17 Octomvrie a.c. a avut loc la Catedrala Ortodoxă Siriană din localitate,prima slujbă oficiată de Părintele Anchidim Ușeriu,noul paroh ortodox român din Brazilia.In această zi a luat ființă la Sao Paulo o filială a Parohiei ortodoxe române din Rio. Consiliul provizoriu,de sub conducerea dlui Ing.V.Carâp,a organizat după terminarea slujbei religioase,o masă festivă,în cinstea Păr.Anchidim,la care,pe lângă un mare număr de credincioși români din localitate,au luat parte reperezentanții Bisericii Siriene și oaspeți din colonia siriană,greacă,bulgară,maghiară și poloneză.Au rostit cuvinte ocazionale Dl.Ambasador N.Petrescu-Comnen,Dl.V.Carâp,Protoereul ort.sirian Kerbani,din partea bulgarilor Dl.Popov, din parte românilor greco-catolici dl.A.Hila etc.

x

SEZATOARE CULTURALĂ

Din inițiativa d-lui D.Paulescu,directorul Bibliotecii "Satul" din Sao Paulo,a avut loc în 14 August a.c.,în auditoriul Colegiului Caetano de Campos,o frumoasă șezătoare culturală publică. După conferința rostită de dl.D.Paulescu,în care a zugrăvit în culori impresionante lupta și suferințele neamului românesc,citită apoi în traducere portugheză de D-șoara Alexandra Hortopan,a urmat un bogat

program artistic:dansuri naționale(în costume naționale românești) muzică instrumentală și vocală,2 tablouri alegorice etc.La reușita șezătorii au contribuit,printre alții:D-na Ilca Brasil-Ciacâru,dela Radio Mayrinck Veiga din Rio,Dna Mariana Popescu dela Teatrul Național din București și Dl.Emil Bărbulescu(dansuri).

După terminarea programului,publicul s'a îndreptat la restaurantul românesc "Sinaia",unde s'au servit mititei și băuturi răcoritoare.

I T A L I A

* La Universitatea din Roma a avut loc sub președinția Dlui Prof. Universitar Claudiu Isopescu,concursul pentru un lector definitiv de limba română.A reușit dl.dr.Mariano Baffi.Dl.Baffi a fost timp de 2 ani profesor de limba italiană la liceul din Brașov și 2 ani la Alba Iulia.Deasemeni a luat parte în două veri la cursurile de vară dela Vălenii de Munte.D-sa are două comunicări la Academia din Neapole și o lucrare despre Vezuv și Pompei în descrierea unor călători români din sec.19-lea.Dl.Baffi și-a început cursul de l. română cu o lecție despre voevodul Petru Cercel,autor în italiană al poemului "Imn către Dumnezeu".

x

* Domnul Avocat Octavian Roșu a demisionat din postul de șef redactor al revistei "Buletin European",care apare la Roma,în limba franceză,și al cărei fondator și susținător este cunoscutul industriaș român,dl.Constantin Drăgan.

S P A N I A

* La 25 Noemvrie a.c.,s'a pus în Aravaca din Castlia Nouă a Spaniei,piatra fundamentală a"Căminului Cultural MOȚA-MARIN",întru credința pentru Cristos,întru dragoste pentru Neam și Țară,întru preamărirea jertfei lui Moța și Marin,căzuți la Majadahonda la 13 Ianuarie 1937,în lupta contra comunismului;întru strângerea prieteniei dintre Spania și România și întru promovarea cunoașterii de către Români a civilizației hispanice.

C A N A D A

* " Asociația Romana din Canada" și-a ținut în ziua de 9 Octomvrie adunarea generală anuală.A fost ales cu această ocazie noul comitet al grupării,care se compune din:Președinte,dl.Niculae Flo
rescu;Vice-președință,d-nii Miron Georgescu și Tudor Nenițescu ;
secretar general,dl.Ion Țăranu;secretar adjunct,dl.Petre Gheorghe
oni;casier,dl.Niculae Pora,membrii în Comitet d-nii:Ieremia Moldo
vanu,Niculae Furlugeanu,Nichita Tomescu,Cornel Cristeanu,Gheorghe
Stanciu.Cenzori,d-nii Gheorghe Loghiade,Dan Boruzescu și Dumitru
Ștefănescu.Din darea de seama pe anul trecut,pe care Asoc.ne-o
trimte,desprindem o intensă activitate culturală și națională,ca-
re face cinste grupului de români din Montreal.

* Nici colonia românească din Toronto,Ont,nu este mai prejos. Un grup vrednic a rupt lanțurile unei tradiții ce dăuna de aproape 50 de ani,dând românilor din această localitate PRIMA BISERICĂ a lor: "Sf.Gheorghe".Datorită inițiativei noilor emigranți și cu sprijinul și înțelegerea românilor mai vechi așezați aci,s'a cumpărat o casă națională pe 324 Broadview Ave.,unde funcționează și biserica. Iar de curând,cele două parohii existente:"Sf.Gheorghe" și "Sfânta Cruce",s'au unit,întărind astfel și solidarizând pe o singura direcție,grupul româneso din Toronto.A fost ales următorul consiliu parohial:Președinte,dl.Mircea Petrini.Vicepreședinți:d-nii Dr.Ordeanu și Magiurescu.Secretar,dl.Sergiu Tihan.Casar,dl.Vladimir Ududec.Epitropi au fost aleși d-nii Panda și Lupu,iar controlori,d-nii:Dinu și Roncea. Preotul Bisericii "Sf.Ghoerghe" este Păr.Nicolae Zelea.

S T A T E L E - U N I T E

* După cum am anunțat în numarul nostru trecut,între 5 și 10 Sept. a avut loc în orașul Gary,Ind.cea de a 35-a Convenție a Uniunii și Ligei Soc.Rom.din Statele Unite.Cu pregătirea programului artistic din seara de 5 Sept.a fost încredințată Asoc.N.Bălcescu.Programul a fost foarte bine întocmit și a mulțumit întreaga asistență.Corul condus de dl.prof.V.C.Bârsan a făcut o exelentă impresie,iar piesa "Incornorații",a aceluiași,a fost foarte bine jucată.Interpreții rolurilor au fost:d-nele Eva Albu-Krone și Valeria Banasiak și dnii Constantin Ardeleanu,Aurel Burtic și V.C.Bârsan.

*

* Din inițiativa Asoc.N.Bălcescu,românii din regiune încep să sta
ângă rândurile.S'a reușit astfel să se grupeze într'un singur mănun
chiu și sub conducerea unui singur comitet,următoarele Soc.și grupă
ri românești:Soc.Tricolorul Român,Soc.B.B.A.Lincoln,Asoc.N.Bălcescu
Clubul Tinerilor Căsătoriți,Reuniunea Femeilor Ort.Rom.Sf.Constantin
și Elena,Parohia Pogorîrea duhului Sfânt și Clubul Politic,toate din
localitatea Gary,Ind.In ziua de Dumineca 24 Oct.în adunarea general
lă a tuturor acestor grupări s'a ales următorul Comitet:Președinte:
dl.Aurel Burtic.Vicepreședinți:d-nii Nicolae Novac,Gheorghe Leuca ,
Ion Comaniță și T.Vâlvă.Secretar:dl.Const.Ardeleanu.Casier:dl.Vasi-
le Bogdan.Controlor:d-nii Gheorghe Drăghici,Nicolae Vasu și Marin
Roman.Președinte de onoare a fost ales în unanimitate Păr.Eugen La-
zăr.Comitetul va purta numele de COMITETUL ROMÂN CULTURAL,SOCIAL ȘI
CARITATIV.Fiecare grupare care intră în compunerea acestui nou or-
ganism de cultură și propagandă românească din Statele Unite,are ca
te 5 membrii în Comitet,în afară de funcționarii comitetului care
fac parte din diferitele grupări.

*

Comitetului Român,cultural,social și caritativ,s'a săr
* Sub egida Comitetului Român,cultural,social și caritativ,s'a săr
bătorit în anul acesta ziua de 1 Decemvrie într'un cadru impunător.
Un program artistic,compus din teatru,declamări-și coruri și o masă
comună,au adunat laolaltă într'un gest de solidaritate românească
un mare număr de romani din regiune.Serbarea a avut loc în ziua de
Dumineca 28 Noemvrie în Hala Soc.Tricolorul Român.Despre ziua de 1
Decemvrie au vorbit Păr.Eugen Lazar și Dl.Colonel Dan Ivanovici din
New York.D-nii N.Vasu și V.C.Bârsan,au delectat publicul cu câteva

cântece populare româneşti.A fost predată piesa "GRIŞA" de Inn Sân-Giorgiu,în roluri cu d-nele Valeria Banasiak şi Lidia Covânea şi d-nii Constantin Ardeleanu,Aurel Burţic,Nicolae Stamate şi Ion Covânea în regia şi direcţia de scena a d-lui Nicolae Novac.Au fost executa tea de asemeni câteva plăci româneşti noi,cântate de dl.Vasile C. Bârsan,cu acompaniamentul de pian al d-nelor Elisabeth Davenport de la Radio WWCA-Gary şi Eva Albu-Krone,iar acompaniamentul de vioară al d-nei Jannie Gardon dela Chicago şi Gary Simphonic Orchestra. In timpul mesei s'a tras la loterie o admirabilă faţă de perină lucrată de mână şi donată de d-na Ighel din Chicago.D-na Staudingher din Chicago,a donat o minunată faţă de masă,lucrată tot de mână,care va fi pusă la loterie cu altă ocazie.

Comitetul Român ţine să aducă mulţumiri şi pe această cale tuturor doamnelor şi domnilor care şi-au dat concursul la reuşita acestei serbări,fie prin plasarea biletelor,fie la bucătărie sau bar.Deasemeni Corului de sub conducerea d-lui Bârsan,care a împodobit serbarea cu câteva cântece româneşti,bine executate.

*

* In ziua întâia de Craciun(25 Dec.)între orele 12.45 şi 1.45, va avea loc o emisiune românească de radio prin postul WGRY-Gary. Incepând cu luna Ianuarie 1955,Comitetul Roman va face emisiuni regulate saptamanale,prin acelaş post.

*

* Tot în ziua întâia de Crăciun,la orele 7 seara va avea loc în Hala Soc.Treicolorul Român din Gary,Ind.o PETRECERE ROMÂNEASCĂ CU DANS,dată în folosul orei româneşti de radio.

*

* Comitetul Român a trimis în Germania suma de 180 dolari drept ajutor de Crăciun pentru românii bolnavi şi bătrâni.Pentru ora de radio ce va începe în Ianuarie 1955,Comitetul a făcut o donaţie de $ 50.

***

* Doamna Maria Vlădescu,simpatica noastră compatrioată din Chicago a fost grav bolnavă în toamna aceasta,trebuind să fie supusă unor intervenţii chirurgicale.In prezent,d-na Vlădescu se află în convalescenţă acasă şi ţine să aducă şi pe calea aceasta,sincerele mulţumiri d-lui Dr.Alexandru Freeman(2561 N.Clark St.Chicago);D-nei şi D-lui Rev.Peter Trutza,D-lui Maior Ion Bumbăcescu,D-nei şi D-lui Gherghescu,D-nei şi D-şoarei Wenzel,D-lui Ion Tolcea,D-nei Herta Fasek,, D-lui Aurel Darie,D-lui Oancă şi şefilor dela serviciul unde lucrează,precum şi colegilor şi tuturor celor care şi-au dovedit,într'un fel sau altul,prietenia lor în clipele grele ale boalei.Din partene dorim doamnei Vlădescu grabnică refacere,pentru a coborî iarăşi în mijlocul nostru.

*

* PLĂCI DE PATEFON ROMÂNEŞTI,NOUI.Dl.Prof.Vasile C.Bârsan a editat trei plăci româneşti de patefon,excelent executate:1.Vânt de seară, (romanţă)şi Dă Doamne la lume bine(doină din ardeal).2.Pentru ochii tăi cei dulci(romanţă)şi Drăguţ car cu patru boi(doină din Ardeal). 3.Pe-acelaşi drum(tango)şi Frumoasa mea cu ochii verzi(romanţă)Plăcile se găsesc în vânzare şi pot fi comandate pe adresa:Mrs.Eva Albu-Krone,1730 West 5th Ave.,Gary,Ind.Preţul fiecărei plăci este de $1.75 In lucru se găsesc:Mă suii în deal la cucă,Mână birjar,Dorurile mele,Pe dealul lui Ilion,Acum e prea târziu,Iubito de departe-ţi scriu Sara bună,Vin mândruţă,Trece-un car cu boi pe drum,etc.